

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MEDYA OKURYAZARLIK
DÜZEYLERİ İLE KÜRESEL VATANDAŞLIK DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Enes KOÇAR

Danışman: Doç. Dr. Birol BULUT

Elazığ, 2022

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Yüksek Lisans Tezi

Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi
Tez Yazarı: Enes KOÇAR

İlk Teslim Tarihi:

Savunma Tarihi:

Fırat Üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırlanan bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsünün Yönetim Kurulunun .../.../ 20.... tarih ve ... sayılı kararı ile oluşturulan jüri üyeleri tarafından değerlendirilmiş ve akademik dinleyicilere açık olarak yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Birol BULUT

İmza

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Zafer ÇAKMAK

.....

Üye: : Doç. Dr. Birol BULUT

.....

Üye: Dr. Öğr.Üyesi Danyal TEKDAL

.....

O N A Y

Bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../ 20.... tarih ve ... sayılı kararıyla tescillenmiştir.

Prof. Dr. Ahmet TEKİN

Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi” başlıklı yüksek lisans tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı, aksinin ispat edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul ettiğimi beyan ederim.

.../.../...2022

Enes KOÇAR

İmza

ÖZ

Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Enes KOÇAR

Yüksek lisans Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

2022, Sayfa: xiii+80

Bu araştırma ile öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile küresel vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye’de bulunan 5 devlet üniversitesi olan Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile küresel vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla 2021-2022 eğitim ve öğretim döneminde uygulanmıştır. Araştırmada toplam 1593 katılımcı yer almaktadır. Bunların 1147’si kadın katılımcılardan oluşmaktayken 446’sı ise erkek katılımcılardan oluşmaktadır.

Araştırmada betimsel model kapsamında genel tarama modellerinden biri olan ilişkisel model kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak için Morais ve Ogden (2011) tarafından geliştirilip Şahin ve Çermik (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan küresel vatandaşlık ölçeği ile Karaman ve Karataş (2009) tarafından geliştirilmiş medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeği kullanılmıştır. Veriler yüz yüze anket çalışması ve çevrimiçi uygulamalar ile toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 21 programına aktarılmıştır.

Bu verilerden yola çıkarak öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile medya okuryazarlık düzeylerinin; cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm, sınıf, medya okuryazarlık dersi alıp almadıkları, katılımcının yurtdışında bulunma durumu ve herhangi bir STK’ye üyeliği değişkenlerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediği ile öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile küresel vatandaşlık düzeyleri arasında ne gibi bir ilişkinin olduğu üzerinde t testi, ANOVA, Korelasyon ve Regresyon analizleri yapılmıştır. Yapılan bu analizler sonucunda; küresel vatandaşlık ölçeği toplam puanları ile medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine medya okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireylerin küresel vatandaşlık düzeylerinin de yüksek olduğuna dair istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşılmış ve medya okuryazarlık düzeyi öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerini istatistiksel

olarak anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlar alanyazında yapılan benzer araştırmalar ile belirli bir tartışma zemininde yorumlanmış ve ulaşılan sonuçlar neticesinde uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Medya Okuryazarlığı, Küreselleşme, Küresel Vatandaşlık, Öğretmen Adayları, Öğretmen Eğitimi

ABSTRACT

Determining The Relationship Between Pre-Service Teachers' Media Literacy Levels And Global Citizenship Levels

Enes KOÇAR

Master Thesis

FIRAT UNIVERSITY

Institute of Educational Science

Department of Turkish and Social Studies Education

Social Studies Education Department

2022, P: xiii+80

With this research, it is aimed to determine the relationship between pre-service teachers' media literacy levels and global citizenship levels. In this context, in order to determine the relationship between media literacy levels and global citizenship levels of teacher candidates studying at Fırat University, İnönü University, Muş Alparslan University, Adıyaman University and Muğla Sıtkı Koçman University Education Faculties, which are 5 state universities in Turkey, in the 2021-2022 academic year. has been applied. There are a total of 1593 participants in the research. While 1593 of them are female participants, 446 of them are male participants.

In the research, the relational model, which is one of the general scanning models, was used within the scope of the descriptive model. The global citizenship scale developed by Morais and Ogden (2011) and adapted to Turkish by Şahin and Çermik (2014) and the media literacy scale developed by Karaman and Karataş (2009) were used to collect data in the research. Data were collected through face-to-face surveys and online applications. The obtained data were transferred to the SPSS 21 program.

Based on these data, the global citizenship levels and media literacy levels of teacher candidates; t test on the relationship between pre-service teachers' media literacy levels and global citizenship levels. , ANOVA, Correlation and Regression analyzes were performed. As a result of these analyzes; It was concluded that there is a positive and significant relationship between the total scores of the global citizenship scale and the total scores of the media literacy level determination scale. Again, a statistically significant result was reached that individuals with high media literacy levels also have high global citizenship levels, and it was concluded that media literacy level predicted pre-service teachers' global citizenship levels at a statistically significant level. The results obtained were interpreted on the basis of a certain discussion with

similar studies in the literature, and as a result of the obtained results, some suggestions were made for practitioners and researchers.

Key Words: Media, Media Literacy, Globalization, Global Citizenship, Teacher Candidates, Teacher Education

İÇİNDEKİLER

O N A Y.....	i
BEYANNAME	ii
ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ.....	xii
EKLER LİSTESİ.....	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Problemi/Hipotezi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sayıltıları (Varsayımları)	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.6. Araştırmanın Tanımları.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN	6
2.1. 21. Yüzyılda Öğretmen Eğitimi ve Becerileri	6
2.2. Medya Okuryazarlığı	8
2.3. Medya Okuryazarlığının Tarihsel Gelişimi	9
2.4. Dünyadaki gelişimi	10
2.4.1. Amerika Birleşik Devletleri.....	10
2.4.2. İngiltere	11
2.4.3. Kanada	12
2.4.4. Fransa.....	12
2.4.5. Finlandiya	13
2.4.6. UNESCO’nun Yaptığı Çalışmalar	13
2.5. Türkiye’deki Gelişimi.....	14
2.6. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun Yaptığı Çalışmalar	14
2.6.1. Akıllı İşaretler Projesi	15
2.6.2. İyi Uykular Çocuklar Projesi	16

2.7. Medya Okuryazarlığında Temel Yaklaşımlar.....	16
2.7.1. Ana Akım: Korumacı Yaklaşım	16
2.7.2. Eleştirel Yaklaşım.....	17
2.8. Medya Okuryazarlığı Eğitimi ve Gerekliliği	17
2.9. Öğretmen Eğitiminde Medya Okuryazarlığı Eğitimi	19
2.10. Küresel Vatandaşlık.....	21
2.10.1. Küreselleşme.....	21
2.10.2. Vatandaşlık	22
2.11. Küresel Vatandaşlık Kavramı	24
2.12. Küresel Vatandaşlık Eğitimi	30
2.13. Medya Okuryazarlığı ile Küresel Vatandaşlık Arasındaki İlişki	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	35
III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	35
3.1. Araştırmanın Yöntemi/ Deseni	35
3.2. Evren ve Örneklem/ Çalışma Grubu / Katılımcılar	35
3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.4. Araştırma Süreci	37
3.5. Verilerin Analizi	38
3.5.Verilerin Güvenirliğine ve Normalliğine İlişkin Bulgular	38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	41
IV. BULGULAR	41
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	50
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	50
5.1.Sonuç ve Tartışma	50
5.1.1. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	50
5.1.2. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Öğrenim Gördükleri Bölüm Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	52
5.1.3. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Bulundukları Sınıf Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışma	52
5.1.4. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Daha Önce Medya Okuryazarlık Dersi Alıp-Almadıklarına İlişkin Sonuç ve Tartışma	53
5.1.5. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Daha Önce Yurtdışında Bulunma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	54
5.1.6. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin STK Üyelik Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	54

5.1.6. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık Düzeyleri ve Medya Okuryazarlığı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Sonuç ve Tartışma.....	55
5.2. Öneriler	56
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	56
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	57
KAYNAKÇA.....	58
EKLER	68
İZİN BELGELERİ	72
ÖZ GEÇMİŞ	80

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	Tematik Olarak Gruplanmış Küresel Vatandaşlık Alanyazını	27
Tablo 2	Küresel vatandaşın sahip olması gereken yeterlikler	29
Tablo 3	Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları	36
Tablo 4	Küresel Vatandaşlık Ölçeği Verilerinin Güvenirliliğine İlişkin Bilgiler	38
Tablo 5	Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği Verilerinin Güvenirliliğine ilişkin Bilgiler	39
Tablo 6	Ölçeklerin Toplam Puanlarına İlişkin Normallik Test Sonuçları	39
Tablo 7	Veri Toplama Araçlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	40
Tablo 8	Cinsiyet Değişkenine İlişkin Küresel Vatandaşlık Ölçeği ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme T Testi Sonuçları	42
Tablo 9	Öğrenim Gördükleri Bölüm Değişkenine İlişkin Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği ANOVA Testi Bulguları ...	43
Tablo 10	Katılımcıların Bulundukları Sınıf Düzeyine İlişkin Küresel Vatandaşlık Ölçeği ANOVA Sonuçları	44
Tablo 11	Katılımcıların Bulundukları Sınıf Düzeyine İlişkin Medya Okuryazarlık Düzeyi Belirleme Ölçeği ANOVA Sonuçları.....	45
Tablo 12	Katılımcıların Daha Önce Medya Okuryazarlık Dersi Alıp-Almadıklarına İlişkin İlişkin Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği T Testi Bulguları.....	45
Tablo 13	Katılımcıların Daha Önce Yurtdışında Bulunma Durumlarına İlişkin Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği T Testi Bulguları	46
Tablo 14	Katılımcıların STK Üyelik Durumlarına İlişkin Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği T Testi Bulguları.....	47
Tablo 15	Küresel Vatandaşlık Ölçek Puanları ile Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçek puanları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu Sonuçları.....	47
Tablo 16	Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Küresel Vatandaşlık Düzeylerini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	48

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	Küresel Vatandaşlık Modeli	26
Şekil 2	Küresel Vatandaşlığın Boyutları.....	28
Şekil 3	Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Küresel Vatandaşlık Düzeylerini Yordamasına İlişkin Grafik.....	49

KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Akt	: Aktaran
Ark.	: Arkadaşları
Ed.	: Editör
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OXFAM	: Oxford Committee for Famine Relief
RTÜK	: Radyo Televizyon Üst Kurulu
S.	: Sayfa
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

EKLER LİSTESİ

EK 1	Kişisel Bilgi Formu	68
EK 2	Küresel Vatandaşlık Ölçeği	69
EK 3	Medya Okuryazarlık Ölçeği.....	71
Ek 4	Etik Kurul Kararı	72
Ek 5	Araştırma İzin Belgesi	74
Ek 6	Orijinallik Raporu	79

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz yüzyılda dünyada bilimsel ve teknolojik gelişmeler önceki yüzyıllara oranla çok daha hızlı ilerlemekte ve her geçen gün yeni bir gelişme meydana gelmektedir. Bu değişim ve yenilikler hemen her alanda kendini hissettirmekle birlikte yeni bir takım kavramların da ortaya çıkmasını sağlamıştır. Medya okuryazarlığı ve küresel vatandaşlık son yüzyılda adından sıkça bahsettiren iki önemli kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknolojik ilerlemeler medya boyutunda da ciddi bir ivme kazanmıştır. Gün içerisinde medya iletileri ile iç içe olan bireyler ve toplumlar, medyadan gelebilecek olası olumsuzluklara karşı dikkatli olmalı, medya mesajlarını analiz edip yorumlayabilmeli aksi halde bazı istenmeyen olumsuzluklarla karşı karşıya kalabilirler. Özellikle çocukların ve gençlerin bu türden olumsuzluklara maruz kalmaları daha olasıdır. Bu noktada medya okuryazarlığı kavramı devreye girmekte medyayı doğru yorumlamaya imkân sağlamaktadır. Çocukların ve gençlerin medya okuryazarlığı becerisini edinmelerinde en önemli rol hiç kuşkusuz onları eğiten öğretmenlerine düşmektedir. Bundan dolayı gelecek nesilleri yetiştirecek öğretmenlerin iyi bir medya okuryazarı olmaları gerekmektedir. Öğretmen adaylarının da bu beceriyi kazanarak eğitim fakültelerinden mezun olmuş olmaları son derece önemli bir seviyeye gelmiştir.

Dünyada küreselleşmenin etkisiyle beraber kökenleri çok eskiye dayanan vatandaşlık kavramı yeniden yorumlanmaya başlamıştır. Çünkü küreselleşme ulusal sınırları belli oranda ortadan kaldırmış ülkeleri ve milletleri birbirine yaklaştırmıştır. Dünyanın belli bir noktasında meydana gelen bir olay dünyanın çok uzak başka bir noktasında da karşılık bulmaya başlamış, insanlığın ortak değer, kaygı ve davranışları oluşmaya başlamıştır. Teknolojinin hızlı gelişimi de dünya insanlarını birbirine yaklaştırmış insanların iletişim kurmaları, bilgi alışverişinde bulunmaları çok daha kolay bir hale gelmiştir. Bu ve benzeri gelişmeler küresel vatandaşlık kavramını ön plana çıkarmış, küresel vatandaş olabilmeyi önemli kılmıştır. Dünyada küresel vatandaşlık bu denli kıymetli bir hale geliyorken ülkemizde de gelecek nesillerimizin bu kavramın farkına varmaları ve kendilerini bu yönde geliştirmeleri gerekmektedir. Bu düzlemde yine en aktif rol bu neslin mimarları olan öğretmenlere düşmektedir.

Öğretmenlerin küresel vatandaşlık becerisini kazanmış ve bu becerileri aktarabilecek standartlarda yetişip göreve başlamaları önemli bir husustur. Budan dolayı öğretmen adaylarının fakülteden mezun olmadan önce küresel vatandaşlık kavramına hâkim olmaları esastır.

21.yy öğretmen eğitiminde üzerinde durulması gereken iki önemli kavramı ve bunların arasında bir ilişki olup olmadığı, ‘Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi’ adlı çalışmamızda ele alınmıştır.

Yapılan çalışmanın bu bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve araştırmanın tanımları üzerinde durulmuştur.

1.1.Araştırmanın Problemi/Hipotezi

Araştırma Soruları veya Hipotezler

1. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri nedir?
 - a. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
 - b. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - c. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile bulundukları bölüm arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - d. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile yurt dışında bulunma durumu arasında bir farklılık var mıdır?
 - e. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile herhangi bir STK üyeliğinin bulunup bulunmaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - f. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile medya okuryazarlığı dersi alıp almama durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri nedir?
 - a. Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

- b. Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - c. Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile bulundukları bölüm arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - d. Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile yurt dışında bulunma durumu arasında bir farklılık var mıdır?
 - e. Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile herhangi bir STK üyeliğinin bulunup bulunmaması arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - f. Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile medya okuryazarlığı dersi alıp almama durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Günümüzde bilgi iletişim teknolojileri her yaştan bireyin odağı haline gelmiş hemen herkes, her gün, her an sayısız enformasyona maruz kalma durumuyla karşı karşıyadır. Dolayısıyla neyin doğru neyin yanlış olduğu noktasında özellikle küçük yaştaki çocuklar bir çıkmaza girmektedir. Tam da bu noktada medya okuryazarlığı güvenilir bilgiye ulaşabilmek için önemli bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Medyayı doğru okuyan, yorumlayan ve anlamlandıran bireyler hiç şüphesiz küreselleşen dünyaya daha kolay uyum sağlayabilecek ve küresel vatandaş olabilmek yolunda kendinden emin bir şekilde ilerleyebilecektir. Birbiri ile bağlantılı ve ilintili olan bu iki kavramın arasında istatistiki anlamda nasıl bir ilişkinin olduğunun ortaya konması ve gelecek nesillere yön verecek, onları yetiştirip rol model olacak öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı ve küresel vatandaşlık özelliklerine ne düzeyde sahip olduğunun araştırılması gerekli ve önemli görülmüştür. Bu araştırma ile öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile küresel vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek, aralarında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Dünyamızın geçirmiş olduğu süreçler sebebiyle farklı bölümlerdeki bazı temel değişimleri kaçınılmaz kılmıştır. Küreselleşme olarak adlandırılan bu süreç bünyesinde bireyler bu sürecin aktif uygulayıcıları konumuna geldiğinden bu uygulayıcılığın getirmiş olduğu kişisel donatılara sahip olmaları yadsınamaz bir gerçektir. Küreselleşme ve medyanın kendi alanlarında her birinin öneminin artması, eğitimde yeni bir kavram olan 'medya okuryazarlığı' kavramına duyulan ihtiyacın giderek artmasına zemin hazırlamıştır. (İnceoğlu, 2006). 1990'lı yıllardan itibaren medya ve araçlarında hızla bir gelişim meydana gelmiş bu gelişimler klasik anlamdaki kitle iletişim enstrümanlarının ekonomi stratejilerini büyük oranda değiştirdi. Küreselleşmenin etkisiyle çağdaş topluma adapte olmuş bireyler ilgi, istek ve mesuliyetlerini de enternasyonal boyuta ulaştırmıştır. Bu durum tam olarak küresel vatandaşlık tanımını karşılamakta yani kişinin mesuliyet durumunu kendi şahsından sıyrıp tüm dünyaya karşı mesuliyet duyar hale gelmesi manasına taşımaktadır. Dünyanın geleceğinin birey nezdinde üstlendiği görevi ve görev bilincini, sosyal adalet ve sınıfsal ayrıma saygılı olmak gibi değerleri benimsemiş, dünyanın genel gidişatı ile ilgili bilgi sahibi olan bireyler için kullanılan küresel vatandaşlığa ilişkin ülkemizdeki öğretmen adaylarının mevcut durumunun belirlenmesi bu araştırmanın önemini artırmaktadır. Bu doğrultuda, küresel vatandaşlık kavramına olan ilginin artması ile birlikte bu alanda yapılan araştırmaların azlığı bu araştırmaya ekstra bir değer sağlamaktadır. Aynı zamanda öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi, küresel vatandaşlık eğitiminde medya okuryazarlığının önemine ilişkin bilgi sunacaktır. Çalışma sonucu edinilen veriler ve belirlenen ilişki düzeyleri küreselleşme, vatandaşlık ve medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili uygulamalara kılavuz olması bunu yanı sıra yapılacak çalışmalara rehberlik etmesi açısından da önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları (Varsayımları)

- ❖ Öğretmen adaylarının “Kişisel Bilgi Formu”, “Küresel Vatandaşlık Ölçeği” ve “Medya Okuryazarlık Düzeyi Belirleme Ölçeği”nde yer alan sorulara samimi ve içten cevap vereceği varsayılmıştır.
- ❖ Araştırmaya katılan örneklemin evreni temsil ettiği düşünülmektedir.
- ❖ Araştırmaya katılan katılımcılar anketleri samimiyetle cevaplamışlardır.

- ❖ Araştırma yöntemine uygun olarak elde edilen verileri test etmek için seçilen istatistiki teknikler araştırmaya uygundur.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

- ❖ 2021-2022 eğitim-öğretim yılıyla,
- ❖ 5 devlet üniversitesi olan Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarıyla,
- ❖ “Kişisel Bilgi Formu”, Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği” ve “Küresel Vatandaşlık Ölçeği” ile elde edilecek olan verilerle sınırlıdır.

1.6. Araştırmanın Tanımları

Medya: Fotoğraf, sembol ve resim gibi görsel ürünler; müzik, dinleti, sesleme gibi işitsel ürünler; film ve müzik klibi gibi hem görsel hem işitsel ürünler ve kitap, gazete, dergi gibi basılı ürünlerden oluşmaktadır. (Çakmak, 2013)

Medya Okuryazarlığı: Medya mesajlarını sorgulama, analiz etme, yorumlama ve değerlendirme için gereksinim duyulan bilgi ve becerilerdir. (Deveci ve Çengelci, 2008, s.26).

Küreselleşme: Dünyanın belli bir bölgesinde meydana gelen sosyal, siyasal veya ekonomik olayların, dünyanın başka bir noktasında hissedilmesidir. (Oktay ve ark., 2001).

Küresel vatandaşlık: Bireyin dünyada meydana gelen olaylara vâkıf olması, kültürel farklılıklara saygı duyması ve evrensel problemlere duyarlı olması bununla birlikte sorumluluk sahibi, küresel bilincin oluştuğu kişilerdir .(Çolak, 2015).

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. 21. Yüzyılda Öğretmen Eğitimi ve Becerileri

Günümüz dünyasının en önemli yapı taşlarından biri hiç şüphesiz eğitimidir. Eğitim yoluyla bireylere ve topluma bilgi, beceri ve bazı değerler kazandırılarak olanların sosyal ve ekonomik kalkınmalarını sağlayıp refah seviyelerinin arttırılması amaçlanır. Amaçlanan bu öğeleri gelecek nesillere aktarmak, büyük ölçüde öğretme-öğrenme sürecindeki faaliyetlere, bu faaliyetlerin kalitesine ve asıl önemli olan bu faaliyetleri aktaracak başroldeki öğretmenlere bağlıdır (Kozikoğlu ve Özcanlı, 2020). 21. yy. da bilim, fen ve teknolojiye her geçen gün ilerleme ve değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimler insan hayatını da etkilemekte ve insan hayatına yeni bir takım kavramlar eklemektedir. Dolayısıyla insanların da kendi hayatlarını idame ettirmek için kendilerini bu değişime ve gelişime ayak uydurabilecek noktaya getirmeleri elzemdir.

21. yy. medyanın kuşatması altında, teknoloji ile yoğrulmuş küreselleşen bir dönemdir. Küreselleşen bir toplumda, eğitim sürecine dâhil olan topluma sadece temel alfabetik şekilleri ve rakamları verip bunlarla yetinmek bu şekilde okuryazar hale getirme düşüncesi yeterli değildir. (Kellner, D. & Share, J., 2007, akt. Bozkurt ve Coşkun, 2018). Bu doğrultuda öğretmenlerin de geleneksel anlamdaki görev ve özelliklerini değişime uğratmaları gerekmektedir. 21. yüzyılın becerilerine değer veren onları içselleştirip kazanmış olan, bununla da yetinmeyip edinmiş olduğu bu beceriyi öğrencilerine de kazandırmak için çalışan öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu düzlemde öğretmen yetiştirme sürecinde ihtiyaç duyulan bilgi ve beceriler ile modern yeterliliklerin tartışılması söz konusudur (Yavuz ve ark., 2015).

21. yy. becerileri, tek başına ne sadece beceriyi ne de sadece bilgiyi kapsar. 21. yy. becerileri; kavramayı ve bunu fiziksel olarak ortaya koymayı kapsar. Başka bir ifadeyle bilgi ile becerinin birbirine karıştığı bir kavramdır (Dede, 2010, akt. Anagün ve ark., 2016). Kozikoğlu ve Altunova (2018) 21. yy. becerilerinin, temel öğrenme becerileri olan okuma- yazma ve dört işlemi kapsadığı gibi eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme vb. gibi üst düzey bilişsel becerileri de kapsadığını, bunlara ek olarak da bilgi ve teknoloji okuryazarlığı ile yaşam becerilerini de kapsadığını ifade etmektedir.

Geleceğin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurup ona göre hareket etmesi gereken 21. yüzyıl öğreticisi, öğrencilerine sadece bilgi aktarıp onları değerlendiren değil, öğrenme-öğretme boyutunu bir bütün olarak organize eden, kaliteli bir idareci, kaliteli bir gözlemci ve donanımlı bir kılavuz olmalıdır (Gökçe, 200). Buradan yola çıkarak öğretmenlerin eğitiminin ve öğretmenlerin donanım seviyesinin gelecek nesiller üzerinde doğrudan veya dolaylı yollardan etkili olduğunu söylememiz mümkündür. O halde öğretmenlerin eğitimi hususu ve sahip olacakları beceriler dikkatle belirlenmeli ve irdelenmelidir. Ülkemizde bu düzlemde çeşitli kurum ve kuruluşların çalışmalar yaptığı alanyazın taramasında görölmüştür. Bu kurumların başında MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) gelmektedir.

MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından öğretmenlerin gelişimlerine katkı sunmak amacıyla ‘Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’ ve branş bazlı ‘Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterlikleri’ belirlemiş ve uygulamaya koymuştur. Genel öğretmenlik yeterlikleri şunlardır; “kişisel ve mesleki değerler - mesleki gelişim”, “öğrenciyi tanıma”, “öğretme ve öğrenme süreci”, “öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme”, “okul, aile ve toplum ilişkileri” ve “program ve içerik bilgisi” alanlarını kapsama anlamında altı ana yeterlik alanı şeklinde ortaya konmuştur (MEB, 2008). Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerden öz yeterlilik ve mesleki yeterlilik alanlarında nelere sahip olmaları gerektiğlerinin bilincine varmalarını umut etmektedir. Bu yeterlik alanı kendi içinde sekiz alt yeterlik alanı barındırmaktadır Bu alt yeterlilikler şunlardır;

- ❖ Öğrencilere saygı duyma, onları anlamaya çalışıp değer verme
- ❖ Öğrencilerin başarabileceğine kanaat getirip kavrayabileceklerine inanma
- ❖ Küresel ve ulusal değerlere ehemmiyet gösterme
- ❖ Kendi kendini değerlendirme
- ❖ Öz gelişimi sağlama
- ❖ Mesleki gelişimleri takip etme ve katkı sağlama
- ❖ Okulun gelişim ve iyileşmesine etki etme
- ❖ Mesleki kanunları takip etme, sorumluluklarını ve üzerine düşenleri yerine getirme şeklinde ortaya koymuştur (MEB, 2008).

21. yüzyıl becerileri; bilgiyi bilmeyi değil bilgiye ulaşmayı ve bu bilgileri aktif olarak hayata geçirmeyi, çeşitli kültürleri tanıyıp bunları kabullenmeyi kapsar. Bu becerilerde sade vatandaş yerine dinamik vatandaş arzu edilir. 21. yy becerilerini edinmiş kişi teknolojiye, medya okuryazarlığına, dijital okuryazarlık gibi okuryazarlık türlerine hâkimdir. Bu becerileri edinmiş fertler verimli ve anlamlı bir hayat sürme imkânı yakalarlar. Bu beceriler ancak eğitim yoluyla elde edilir bundan dolayı da 21. yy. becerilerinin mutlaka eğitim programlarında yer alması gerekir(Anagün ve ark. 2016).

Günümüz dünyasında eğitimcilerin rolü eskiye nazaran oldukça değişiklik gösterir hale gelmiştir. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu çağda öğretmen, öğrencilerin en iyi şekilde öğrenmelerini sağlamak için her türlü enstrümanı ve yolu kullanan ve bu yolda da onlara mihmandarlık yapan kişi rolüne bürünmüştür. Dolayısıyla 21. yy. da öğretmen eğitimi son derece önem kazanmış bu yüzyılın becerileriyle donatılması zaruret haline gelmiştir. Bu çağın en önemli becerileri arasında medya okuryazarlığı ve küreselleşme kavramı ve bu kavramın beraberinde getirdiği küresel vatandaşlık kavramının da yer aldığı söylenebilir.

2.2. Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı kavramı son yıllarda sıkça kullanılmaya başlanmış bir kavram olarak ön plana çıkmaktadır. Hem akademik alanda hem de eğitim sistemimizde kendine yer edinmiş, gelişen ve değişen dünyamızda yerini ve önemini arttırmış, artırmaya da devam edecek gibi görünmektedir. Çünkü bilgi ve teknoloji çağındayız her geçen gün teknoloji hayatımızın daha çok içine girmekte her alanda ve anlamda bizleri daha çok etkilemektedir. Medya da değişen ve gelişen bu teknolojiye ayak uydurmakta ve hayatımızın merkezine doğru ilerlemektedir.

Medyadan kişilere aktarılan iletiler kişileri haberdar edip bilgilendirmekten öte o kişilerin değer ve yargılarını, inanç ve kararlarını hatta hayata bakış perspektiflerini farklı anlamlarda etkilemesi ve bunları değiştirecek seviyeye gelmesi “medya” ve “okuryazarlık” kavramlarını bir araya getirmiştir (Önal, 2007). Kavram olarak medya; İngilizcede ortam anlamına gelen “medium” kavramının çoğulu olarak “ortamlar ” (media) anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle medya; fotoğraf, sembol ve resim gibi görsel ürünler; müzik, dinleti, sesleme gibi işitsel ürünler; film ve müzik klibi gibi hem

görsel hem işitsel ürünler ve kitap, gazete, dergi gibi basılı ürünlerden oluşmaktadır (Çakmak, 2013). Okuryazarlık ise okuduğunu anlayıp yorumlayabilme, entelektüel bilgi ve beceriler sahip bir birey olarak sosyal hayat içinde yer alabilme yetilerini içerir (Sur, 2012).

Medya okuryazarlığı hakkında alanyazında çeşitli tanımlamalar yapılmakla birlikte bunlardan bazıları şu şekildedir. Medya okuryazarlığı medya iletilerini analiz edip sorgulayarak yorumlayıp değerlendirebilmek için ihtiyaç duyulan bilgi ve becerilerin tümüdür (Deveci ve Çengelci, 2008). Kutoğlu (2006) medya okuryazarlığını medya ve medya iletilerine maruz kaldığımızda bu iletileri kavrayabilmek için kullandığımız bir perspektif olarak tanımlamaktadır. Başka bir tanıma göre ise medya okuryazarlığı medya mesajlarına ulaşabilme bu mesajları ayırıştırıp iletebilme becerisidir (Gündüz Kalan, 2010). En genel tanımıyla medya okuryazarlığı farklı şekillerdeki mesajlara ulaşma, analiz etme, değerlendir ve iletme yeteneğidir (Aufderheide, 1993, akt. Altun, 2008).

Verilen tanımlamalar ve açıklamalar ışığında literatür incelendiğinde medya okuryazarlığı tanımı hakkında ortak kabul görmüş tek bir tanımın olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bunda farklı yaklaşımların ve yorumlamaların etkisi olduğu gibi sosyologlar, iletişim uzmanları, eğitim bilimleri uzmanları gibi çok farklı kesimlerden kişilerin medya okuryazarlığı kavramı hakkında tanımlamalar yapmasının da etkisi olduğu söylenebilir.

2.3. Medya Okuryazarlığının Tarihsel Gelişimi

Medya okuryazarlığının tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ile ilgili alanyazın tarandığında dünyada bu konuda ortak bir gelişimin olmadığı, ülkelerin ayrı ayrı kendi içlerinde gelişimler kat ettiği görülmüştür. Dünyada özellikle Batı Avrupa ülkeleri başta olmak üzere Amerika Bileşik Devletleri ve Kanada gibi ülkeler medya okuryazarlığının gelişimine öncülük etmiştir. Ülkemizde medya okuryazarlık kavramı kendine yukarıda bahsi geçen ülkelere nazaran daha geç yer bulmuş ancak bununla ilgili ciddi çalışmalar yapılarak önemli kazanımların elde edildiği gözlenmiştir. Bu bölümde bazı ülkeler ve uluslararası kurumlar ile ülkemizde medya okuryazarlığının tarihsel süreç içerisindeki gelişimi betimlenecektir.

2.4. Dünyadaki gelişimi

Medya okuryazarlığı 1932 yılında ABD’de, 20. yy. ikinci yarısının ortalarına doğru da Kuzey Amerika ülkesi olan Kanada da devamında da Japonya ve Avrupa ülkelerinde adından söz ettirmiş ve bu ülkelerde beceri kazandırma eğitimine başlanmıştır. Bu ülkeler medya kurumları ve patronlarıyla birlikte hareket ederek okullara hibe gazeteler göndermiş, bu gazetelerin kaynak olarak nasıl kullanılacağı hususunda bilgilendirmeler yaparak eleştirel düşünme becerisi aşılama çalışmışlardır (Sezer, 2019).

Medya okuryazarlığı çalışmaları, medya mesajlarının toplum nezdinde karşılığını bulmak üzere araştırma çalışmalarına yoğunlaşmıştır. 1960’larda başlayıp 1970’lerden itibaren süregelen çalışmalar medya okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı öğretiminin faal olarak devam etmesinin gerekliliğini nihayete erdirmiştir. Erken dönem çocuklarını medyanın kötü sonuçlarından korumak amacıyla; engel koyma ,olumsuz ifadeler kullanma, uzaklaştırma ve ikaz gibi kavramları temel alan “Korumacı Yaklaşım” daha faal iken, şimdilerde medyadan olumlu anlamda yararlanarak fayda sağlayıp küçük yaşlardan itibaren bilinçli bir nesil yetiştirmeyi amaç edinen “Eleştirel Medya Okuryazarlığı” çok daha faal konuma gelmiştir (Gündüz Kalan,2010).

Günümüz dünyasında toplumun büyük çoğunluğu hemen hemen her gün medya iletilerine maruz kalmakta veya aktif olarak bunun içinde yer almakta, kullanmaktadır. Ancak medya iletilerinin ne kadar sağlıklı ne kadar doğru veya bu iletilerin altında yatan başka mesajlar var mı? Türünden sorular herkesin aklına gelmektedir. Hal böyle olunca eğitim sistemine yön verenler de bu konu üzerine eğilmiş böylece medya okuryazarlığı eğitiminin önemi ve gerekliliği kabul görmüştür diyebiliriz. Çeşitli ülkelerin eğitim programlarına bakıldığında, medya eğitiminin ya hali hazırda okutulan bir disiplin içine entegre edilerek okutulduğunu ya da kendi başına ayrı bir disiplin olarak eğitim programlarında yer alarak okutulduğunu görmekteyiz (Kıncal ve Kartal, 2009). Medya okuryazarlığı eğitiminin ortak

2.4.1. Amerika Birleşik Devletleri

ABD’de medya eğitimi 1932’de New York Times adlı gazetenin öncülüğünde ortaya çıktı. Aşamalı gelişim gösterdiği söylenebilir birinci sırada 17 bin okula farklı gazeteler gönderildi, ikinci sırada 48 bin eğitimci ortaya konan yol haritasında aktif rol üstlendi ve sonrasında 350 medya şirketi de bu yol haritasının uygulanmasında destekçi

oldu (Topuz, 2006). Amerika Birleşik Devletleri'nde medya okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı eğitimi 1970'li yıllardan itibaren medyadan gelen olumsuz mesajlar ve iletilerden etkilenmemek için korumacı yaklaşımı benimseyerek vücut bulmuştur. Korumacı materyaller temel alındığından ilk dönem medya okuryazarlığı eğitimi ebeveynlere yöneliktir. Daha sonraki dönemlerde hazırlanan materyallerde uygulanan politikalarda okul ve öğretmenlere yönelik olmuş ve korumacı yaklaşım yerini güçlendirme modeline bırakmıştır. Güçlendirme modeli eleştirel düşünebilmeyi ve medyayı etkin kullanabilmeyi vurgular (Scheibe ve Rogow, 2008, akt. İnal, 2009).

Bu konuda Amerika Birleşik Devletleri'nde en önemli adımlardan biri de 1990'lı yıllarda sağlık eğitimcilerinin medyada; şiddet barındıran objeler, cinsel içerikler ve alkol, tütün gibi zararlı maddelerin gösterilmesinin çocuklar başta olmak üzere toplumu kötü anlamda etkilediği öngörülerini ortaya koymaları sonucu çıkan tartışmalarla olmuştur (Binark ve Bek, 2007).

2.4.2. İngiltere

İngiltere de medya okuryazarlığı konusunu erken dönemlerde ele alan ülkelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda ilk girişim F.R. Leavis ve öğrencisi Denys Thompson'dan gelmiştir. 1933 yılında kaleme aldıkları kitaplarında gazete incelemeleri, reklamlar ve sevilen, talep edilen kurguları ele alarak İngiltere'de medya derslerinin gerekliliği konusunda adımlar atarak bu alana öncü olmuşlardır (Buckingham, 2009, akt. Bilici, 2011).

İngiltere'de eğitim bilimciler ile medya sektörü temsilcileri arasında medya okuryazarlığı konusunda birliktelik göze çarpmakta bu noktada medya üreticilerinin bir kısmı belirli alanlarda okul temelli programlar yapmaktadır (Yılmaz, 2008). Buna benzer uygulamalar ABD'de yapılmış medya sektöründe etkin rol alan bazı kişiler medya okuryazarlığı ve eğitimi konusunda etkin rol üstlenerek bu alanın gelişmesine katkı sunmuşlardır. Bu gelişmelere ilerleyen dönemde İngiliz parlamentosu da destek olmuş ve 2006 yılında medya okuryazarlığının her yaştan bireylerin gelişimine katkı sunması ve bu okuryazarlık türünün yaygınlaşması için “Medya Okuryazarlığı Parlamento Grubu” kurarak faaliyetlerine başlamasını sağlamıştır (Ofcom, 2010).

2.4.3. Kanada

Amerika kıtasının kuzeyinde bulunan Kanada medya okuryazarlığı alanında adından söz ettiren ülkelerden biridir. Kanada'nın bu alanda adından söz ettirmesindeki en önemli etken komşusu küresel medya üreticisi Amerika Bileşik Devletleri'nin varlığıdır (Share, 2006, akt. Bilici, 2011). Kanada'da medya okuryazarlığı hareketi 1960'lı yıllarda “ekran eğitimi” kapsamında başladı. 1970'li yıllarda duraksasa da 1980 ile 1990'larda yeniden varlığını hissettirmiş ve 1999 yılında medya okuryazarlığı dersinin Kanada da İngilizce Dil Sanatları Programına dâhil edildiği görülmüştür (İnceoğlu, 2006)

Kanada medya okuryazarlığını; analiz etme, kavrama ve yorumlama becerisi olarak kabul etmiştir. Medya okuryazarlığı eğitimiyle öğrencilerin medyanın yapısını, içeriğini ve kurgulanma şekillerine yönelik bilgileri öğrenmelerini hedeflemiştir (Altun, 2010). Bununla sınırlı kalmayan Kanada'nın medya okuryazarlığı konusunda farklı boyutlarda ciddi bilgilere hâkim olduğu görülmüştür. Bunlar; medya okuryazarlığı eğitimi yaklaşımı, çocukların eğitimi, eğitimcilerin eğitimi, anne-baba eğitimi ve medya okuryazarlığı kuruluşlarıdır. Kanada'nın medya okuryazarlığı bağlamında öncülük ettiği alanlardan biri de kurumsallaşmasıdır. Hem eyaletlerde hem de ulusal çapta bu konuyu organize eden kurum ve kuruluşlara sahip bir ülkedir(Altun, 2010b).

2.4.4. Fransa

Medya okuryazarlığı bilinci oluşmuş bu alanda öncü Avrupa ülkelerinden biri de Fransa'dır. “Fransa'da medya okuryazarlığının gelişmesinde UNESCO'nun önemli katkıları vardır. Grunwald Konferansı'nın (1982) ardından 1992 yılında UNESCO tarafından düzenlenen ve CLEMI (Center for Liaison Between Teaching and Information Media) tarafından desteklenen ‘Medya Okuryazarlığında Yeni Yönelimler’ adlı konferans düzenlenmiştir. Bu konferansların ardından 2005 ve 2007 yıllarında UNESCO Fransız Komisyonu tarafından düzenlenen iki konferans bu ülkede medya okuryazarlığının gelişiminde önemli katkılarda bulunmuştur” (Bilici, 2011).

2005 yılında Fransa'da çocukların medyayı yorumlayıp anlamlandırabilmeleri için eğitim programlarına zorunlu içerikler eklenmesine olanak sağlayan bir kanun çıkarılmış ilerleyen dönemlerde ise ilk ve orta seviyedeki eğitim kademelerinde seminer ve toplantılar düzenleyerek bu kademedeki eğitim gören öğrencileri bilinçlendirmeyi

amaçlamışlardır. Böylece bu seviyelerdeki bireylerin medya okuryazarlıklarını geliştirmelerine yardımcı olunmuştur (Taşkiran, 2012).

2.4.5. Finlandiya

Finlandiya bugün ‘eğitim’ denildiği zaman akla ilk gelen ülkelerden biri olmuştur. Gerçekten de günümüz dünyasında en kaliteli eğitim programlarına ve eğitim sistemlerine sahip ülkelerden biridir diyebiliriz. Finlandiya’da medya okuryazarlığı dersi mecburi alınması ve okutulması gereken bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenciler bu dersi alarak medya iletilerini çözümleme becerisini kazanacaktır. Bu beceri sadece kişisel beceri alanında değil iyi bir vatandaş olabilme açısından da önemli görülmektedir (Banaz, 2017).

Ülkede medya eğitimi alanında öncü araştırma 1954 yılında Helge Miettunen öncülüğünde ortaya çıkmıştır. 1950’li yıllarda kitle iletişim araçlarından birer eğitim materyali olarak eğitim-öğretimde faydalanılmaya başlanmıştır. (Kupiainen, Sintonen, Suoranta, 2008, akt. Alagözlü, 2012). Finlandiya’da medya eğitimi ile kuşaklar arası bağlantı sağlanmak istenmiş bununla birlikte genç kuşaklar ile kültürel ve siyasi konular arası da bağlantı sağlanmak hedeflendiği için medya eğitimine ciddi değer verilmiştir (Bilici, 2011).

2.4.6. UNESCO’nun Yaptığı Çalışmalar

Medyanın etkisini ve önemini iyiden iyiye arttırmaya başlamasıyla birlikte UNESCO 1970’li yılların sonlarına doğru medya okuryazarlığı ve medyanın önemine dikkat çekmiş ve bunu iki çalışma ile ortaya koymuştur. İlki 1977’de ortaya konan “Eğitimde Medya Çalışmaları” başlıklı çalışmadır. İkincisi de 1978’de Finli medya uzmanı Sirkka Minkkinen’in yazdığı “Kitle İletişim Eğitimine Yönelik Genel Bir Program Modeli” adlı eserdir (Altun, 2011). Medya okuryazarlığı konusunda UNESCO tarafından 1982 ile 2002 yılları arasında dört önemli çalışma ortaya konmuştur. Bu son derece değerli çalışmaları şu şekilde sıralayabiliriz; Grünwald Konferansı 1982, Toulouse Konferansı 1990, Viyana Konferansı 1999 ve son olarak Sevilla Semineri 2002 (Tornerio & Varis, 2010, akt. Özel, 2018).

2.5. Türkiye’deki Gelişimi

Dijital dünyamızda medya; radyo, televizyon ve internet vb. iletişim araçlarıyla hayatımızın her anında bir şekilde yanımızda yer almakta özellikle de artan sosyal medya kullanımı medyayı ve onu anlamayı çok daha önemli seviyelere taşımaktadır diyebiliriz. Medya ve iletilerinin her zaman doğru ve olumlu şekilde toplumu yönlendirdiğini söylemek zordur. Medya ve iletileri toplumu özellikle de çocukları bazı olumsuzluklarla karşı karşıya bırakabilir, olası olumsuzluklarla karşılaşmasını veya karşılaştıkları olumsuzlukları giderebilsinler diye bireylere medya okuryazarlığı eğitiminin verilmesi kaçınılmaz bir hal almıştır diyebiliriz. Dünyadaki medya okuryazarlığı eğitiminin ülkemize nazaran daha erken bir dönemde başladığını söylememiz mümkündür , ülkemizde de medya okuryazarlığı alanı gelişme kat etmektedir.

Ülkemizde bu alanda ilk çalışmalar kamusal düzlemde 2000’lerde ortaya çıkmıştır. Medya okuryazarlığı dersi temel eğitimde programa dâhil edildikten sonra bu alana ilgi artmış, çalışmalara kaynak olmuştur. Bu bağlamda yapılan ilk çalışmalardan biri Marmara Üniversitesi öncülüğünde düzenlenen çalıştayıdır. Çalıştayda medya alanında meydana gelen hızlı değişimlere ayak uydurarak gelişmelerin takip edilmesinin ve medya okuryazarlığının önemine vurgu yapılmıştır (Asrak Hasdemir, 2012).

2.6. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun Yaptığı Çalışmalar

Ülkemizde medya okuryazarlığı konusuna RTÜK’ün öncülük ettiğini yapılan çalışmalara bakarak söylememiz mümkündür. Zira 2003 yılında Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun öncülüğünde çeşitli kurum ve kuruluşların katılımıyla başkentte iletişim Şûrası organize edilmiştir. Bu İletişim Şûrasının önerileri arasında ilk ve orta öğretimde öğrencilerin bilinçlenmesini sağlayacak medya okuryazarlığı dersinin öğretim programına eklenmesi de yer almıştır. Daha sonrasında 2004 senesinde Devlet Bakanlığı himayesinde hayata geçen Şiddeti Önleme Platformu da ilk defa temel eğitimde medya okuryazarlığı dersinin verilmesini tavsiye etmiştir. Bu öneri doğrultusunda RTÜK Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile görüşerek konuya dikkat çekmiştir (RTÜK, 2016). Bu görüşmeler neticesinde RTÜK ile MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı arasında eğitim kurumlarında “seçmeli medya okuryazarlığı dersinin okutulması için iş birliği protokolü” imzalanmıştır. 31 Ağustos 2006 yılında MEB ve

Talim Terbiye Kurulu başkanlığı tarafından seçmeli medya okuryazarlığı dersi öğretim programına kabul edildi (Çetinkaya, 2008).

Bu düzlemde medya okuryazarlığı eğitimi 2006-2007 yıllarını kapsayan döneminde, Milli Eğitim Bakanlığınca tespit edilen beş pilot ilde 7. Sınıf kademesindeki 780 öğrenciye okutuldu ve uzmanlar tarafından süreç takip edildi (İnal, 2009).

Medya okuryazarlığı dersi 2006-2007 öğretim döneminde ise temel eğitimin 6. 7. ve 8. Sınıf kademelerinde seçmeli ders şeklinde okutulacaktır. Bununla da sınırlı kalmayan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile MEB'in birlikte çalıştaylar düzenleyerek medya okuryazarlığını hayat boyu öğrenme perspektifiyle öğrenci, öğretmen ve aile şemasında tartışılması gerektiğini savunmuştur (RTÜK, 2016).

2012-2013 eğitim-öğretim döneminde yenilenen eğitim-öğretim programıyla beraber medya okuryazarlığı dersinin okutulmasında da bir değişim meydana gelmiştir. 12 yıllık kesintisiz yeni öğretim programında medya okuryazarlığı dersi 7. Veya 8. Sınıf kademelerinden birinde isteğe bağlı olarak alınan iki ders saatliğinde bir seçmeli ders olarak konumunu farklılaştırmıştır (Gün ve Kaya, 2017).

RTÜK sadece medya okuryazarlığı eğitiminin gelişiminde ve ülkemizde yürürlüğe girme sürecinde yer almakla kalmamış. Bunların dışında medyanın özellikle çocukları olumsuz yönde etkileyebilecek enstrümanlarına karşı bazı projeler geliştirerek çocukların maruz kalabilecekleri olası olumsuzlukları bertaraf edebilecek projeler ortaya koymuştur. Bunlardan bazıları '*Akıllı İşaretler*' Sistemi Projesi ve '*İyi Uykular Çocuklar*' projesidir.

2.6.1. Akıllı İşaretler Projesi

Yapılan bir araştırma sonucuna göre ebeveynlerin yüzde sekseni televizyon sunularının aktardıkları hakkında bilgi sahibi olup konu hakkında ikaz edilmek istemektedir. Bu istek akıllı işaretler projesinin uygulanmasının ana sebebi olmuştur. "Akıllı İşaretler", TV programlarının aktardıkları sunuları kategorize etme ve bilinçlendirme projesidir. Bu proje sayesinde ebeveynler ve bu kesimin dışında kalanlar TV yayınları hakkında bilgilenecek ve çocukları bu yayınlarının olası zararlarından koruyabileceklerdir. Sistem iki hususta bilgilendirme yapmaktadır. Birincisi yayın

akışının muhtemel olumsuz aktarım hakkında bilgi vermek, ikincisi ise yayın akışının kategorik olarak çocuklara göre mi büyüklere göre mi bunun ön bilgisini sunmaktır.(RTÜK, 2006)

2.6.2. İyi Uykular Çocuklar Projesi

RTÜK ve Televizyon Yayıncıları Derneğinin aralarındaki anlaşma ile proje hayata geçmiştir. Proje ile okul öncesi ve ilköğretim çağı çocuklarına akşamları erken uyuma alışkanlığı kazandırmak, ebeveynlerin bu konudaki hassasiyetlerini ve etkinliklerini arttırmak ve çocukların gece vakitlerinde televizyondaki olası olumsuz programlarla karşılaşmalarını engellemek hedeflenmiştir.

Proje ile saat 21.30'dan sonra çocukların uyumaları gerektiğini anımsatan canlandırmalar tüm ulusal televizyon kanallarında gösterilmektedir. Canlandırmada proje 'Tele' karakteri üç farklı canlandırma ile ekranlara gelmektedir. Bunlar; "İyi Uykular Çocuklar", "Haydi Çocuklar Uykuya" ve "Bugünlük Televizyon Yeter, Bütün Çocuklara İyi Geceler" bu mesajlarla hem çocukların hem de anne - babaların dikkati çekilmek istenmektedir. İyi Uykular Çocuklar Projesi, engelleme ve ceza vermeden ziyade çocuklara sorumluluk ve duyarlılık katmayı amaçlamaktadır (RTÜK | İyi Uykular Çocuklar (rtuk.gov.tr))

2.7. Medya Okuryazarlığında Temel Yaklaşımlar

Medya okuryazarlığında genel olarak iki temel yaklaşım görülmektedir. Bunlardan biri ana akım medya okuryazarlığı diğeri ise eleştirel medya okuryazarlığıdır (Özonur ve Özalpman, 2009,). Ana akım medya okuryazarlığı yaklaşımı sorgulamadan kabullenen, korumacı bir anlayışa sahiptir. Eleştirel medya okuryazarlığı yaklaşımı ise demokratik ve eleştiri temellidir (Kurt ve Kürün, 2010).

2.7.1. Ana Akım: Korumacı Yaklaşım

Korumacı yaklaşımın geçmişi medya okuryazarlığı kavramının ilk ortaya çıkışıyla eş değerdir diyebiliriz.1950'ler de televizyonun yayın hayatına başlamasıyla ebeveynler ve öğretmenler arasında televizyon yayınlarının özellikle çocuklar ve ergenler üzerinde zararlı etkileri olabileceğinden hareketle aşılamacı bir yaklaşım sergilenmeye başlandı (Considine, 2002, akt. Dolanbay, 2018).

Ana akım medya okuryazarlığı, medyayı sadece bir mesaj içeriği olarak görmekte, var olanı sorgulamamaktadır. Bu yaklaşıma göre medya okuryazarlığı medyadan korunmayı ve değerlere sıkı sıkıya bağlı kalmayı hedeflemekte özellikle de çocukların bu şekilde olması gerektiğini savunmaktadır (Hasdemir ve Demirel, 2012). Çetinkaya (2008)'ya göre bu yaklaşım seyircileri edilgen kılar ve bireylerin kendilerini medyadan gelebilecek olumsuz iletilere karşı koruması gerekir.

2.7.2. Eleştirel Yaklaşım

Korumacı yaklaşıma ciddi bir rakip olarak meydana çıkan Eleştirel medya okuryazarlığı yaklaşımında öğrenciler kendi düşünce süreçleriyle kendi fikir, değer ve yorumlarına ulaşabileceğine savunan bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır (Çetinkaya, 2008,). Eleştirel medya okuryazarlığı yaklaşımı, bireylere medya farkındalığı kazandırarak seyirci kalmaktan öte medyayı aktif kullanabilme bilgisine sahip bireyler kılmaktır (Kalan, 2010).

Eleştirel medya okuryazarlığı temel insan haklarını içselleştirmiş, her türlü ayrımcılığı reddetmiş, kültürel farklılıkları zenginlik olarak gören demokratik bir kültür semsiyesi oluşturmaya çalışan yurttaşlar yetiştirmeyi amaçlar (Binark ve Bek, 2010).

Medya okuryazarlığında eleştirel yaklaşımın uygulamasıyla medya iletilerine başka açılardan bakılabilir. Medya okuryazarlığında eleştirel analiz, en etkili olan uygulamadır. Çünkü eleştirel yaklaşım konuya her açıdan hâkim olmakla birlikte karşıt düşünceleri de çok detaylı bir şekilde bilmeyi ve ona göre pozisyon almayı gerektirir (Bilici, 2011).

2.8. Medya Okuryazarlığı Eğitimi ve Gerekliliği

Literatürde medya okuryazarlığı eğitiminin ne olduğu ve bunun nasıl bir süreçten geçtiğine dair tartışmalara sıkça rastlanmaktadır. Medya okuryazarlığı eğitiminin neden gerekli olduğuna ilişkin tartışmalara bakıldığında, korumacı bir yaklaşımla medya iletilerinin çocuk ve gençler üzerinde olumsuz bir takım etkilere sebep olabileceği noktasının altı çizilmektedir (Binark ve Bek, 2007).

Medya, sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının kullanımının artması, toplumsal anlamda bilgi dağarcığının da artmasına olanak sağlamıştır. Ancak genel kabul görmüş şekliyle her bilginin doğruluğu elbette yoktur. Her paylaşılanın, görülenin görüldüğü

gibi olamayacağı aşikârdır. Bu sebeple özellikle çocuk ve gençleri bu hususlarda bilgilendirip bilinçlendirmek elzemdir. Bundan mütevellit medya okuryazarlığı eğitimi son derece önem arz etmektedir.

Medya okuryazarlığının bu denli önem arz etmesi münasebetiyle medya okuryazarlığı eğitimi eğitim kurumlarının öğretim programlarında birer birer yer almaya başlamıştır. Bu eğitime en alt basamaktan başlanarak çocukların bilinçlendirilmesi gerekmektedir (Karaman ve Karataş, 2009,).

Medya okuryazarlığı eğitimi ile;

- ❖ İhtiyaç duyulan çeşitli bilgilerin olduğu ancak doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmanın zor olduğu medyaya karşı çocukların bilinçlendirilmesi,
- ❖ Çocukların medya aracılığıyla takip ettikleri yayınların ve içerikleri sorgulanabilir olduklarını fark etmeleri,
- ❖ Medya iletileri ve mesajları bağlamında çocuklarda iç gözü oluşturmak,
- ❖ Çocukların sağlığını tehdit edebilecek her türlü yayın ile şiddet ve cinsel içerikli mesajlara karşı çocukları korumak,
- ❖ Sosyal medya kullanımında çocukların sahip oldukları hakların farkına vararak sorumlu davranmaları siber zorbalıklara karşı eğitilmiş olmalarını sağlamak,
- ❖ Dilimizi doğru ve güzel kullanmak, yurttaşlığın gereklerini yerine getirebilmeleri, amaçlanmıştır (RTÜK, 2016).

RTÜK'ün medya okuryazarlığı eğitimi ile bireylere kazandırılması amaçlanan bilgi ve becerileri incelediğimizde bu eğitim ile sadece medyanın olumsuzluklarından korunması gerektiği düzleminde durulmadığı, bununla birlikte medya okuryazarlığı eğitimi ile bireylerin fiziki ve ruhsal sağlığının korunmaya çalışıldığının, Türkçenin kurallarına uygun kullanımının sağlanmaya çalışıldığının ve vatandaşlık görevlerinin benimsetilmeye çalışıldığının hedeflendiği gözlenmektedir. Böylece eleştiri yetisi gelişmiş nesiller yetişmesinin mümkün olacağı anlaşılmaktadır.

Medya iletileri her zaman saf ve temiz haliyle karşımıza çıkmayabileceğini artık hemen hemen tüm kesimler bunu kabul etmiştir. Medya aracılığı ile bireylere geçen haber ve bilgiler çeşitli gruplar tarafından kendi ekonomik, politik, etnik, dini ve örgütsel menfaatleri çerçevesinde manipüle edilebilir veya bile isteye yanlış lanse ettirilerek çarpıtılabilir. Her şartta da kişinin haber alma hakkını ve özgürlüğünü sekteye

uğrattır (Karakaya, 2006). Bu görüş üzerine şunu söylememiz mümkündür. Kişiyi medyanın yönlendirmelerinden korumamız medya okuryazarlığı eğitimi ile mümkün kılınabilir aksi halde toplum bazı kesimlerin ilgi ve istekleri doğrultusunda şekillenebilir ve çok kötü sonuçlara sebebiyet verebilir.

Medya okuryazarlığı, medya içeriklerinin bilgiye ulaşmada bu denli önemli olduğu bir dönemde kişiye ihtiyaç duyacağı noktada rehber olacaktır. Medya okuryazarlığı, hayat boyu ihtiyaç duyulan kod açıcı bir anahtar, koruyucu bir kalkan ve gereksiz bilgileri ayıklayıcı bir süzgeç görevi görmektedir. Medya okuryazarlığı eğitimi erken çocukluk döneminden itibaren verilmeye başlanırsa küçük yaştan bilinçlenme de başlar (Kalan, 2011). Şeylan (2008) medya okuryazarlığı ile kişinin durağan izleyici konumundan aktif izleyici konumuna yükseleceğini söylemekte, medya okuryazarlığı eğitiminin çocuklar başta olmak üzere toplumda, iletişim araçlarının olumsuzluklarına maruz kalanlar için bir zaruret olduğunu dile getirmektedir. Benzer şeyleri Topuz (2006) şu şekilde ifade etmektedir; medya iletilerinin tarafsız ve objektif olduğunu söylemek mümkün müdür? Medya iletileri farklı bireylerin süzgecinden geçmekte dolayısıyla bir takım gelişmeler bu kişilerin ilgi ve isteklerine göre ya gereğinden fazla dillendirilip konu hakkında kamuoyu oluşturuluyor ya da sumen altı ediliyor veya çarpıtılıyor. Medya kurumları haberi kendilerine göre büyütüyor, küçültüyor veyahut tamamen yok sayıyor.

Literatürde benzer fikir ve yorumlarla karşılaşmak pek mümkündür medya ve unsurları spekülasyonlara çok açık, kaynaksız ve mesnetsiz olayları kamuoyuna rahat bir şekilde sunabilir. Bu durum medya okuryazarlığı eğitiminin gerekliliğini bizlere göstermektedir. Medya okuryazarlığı eğitimi ile kişileri ve toplumu medya ve unsurlarının olumsuz ve yanlış iletilerine karşı koruyabiliriz.

2.9. Öğretmen Eğitiminde Medya Okuryazarlığı Eğitimi

Değişen ve sürekli ilerleyen teknolojiye ayak uyduran medya bireylerin ve toplumun yaşam alanına etki etmektedir. Bu etki olumlu iletilerle olabileceği gibi olumsuz iletilerle de olabilir olumsuzluklara engel olmak, olumlu iletilerden ise en doğru şekilde yararlanabilmek için medya okuryazarlığı becerisini kazanmış olmak icap etmektedir. Bu becerilerin kazandırılmasında hiç şüphesiz eğitim kurumlarına önemli görev düşmektedir (Karaman ve Karataş, 2009).

Medya okuryazarlığı eğitiminde öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Bundan dolayı öğretmenlerin medyayla içli dışlı olmaları medya mesajlarını analiz edip yorumlama becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Söylemez, 2012). Medya eğitimcileri ile birlikte eğitilen kesimin eleştirel düşüncelerine katkı sunarak ilgili kişilere alternatif öğrenme yöntemleri getirir. Bu bağlamda medya eğitim hane ile somut yaşantı arasında, öğretmenler ile kitle arasında köprü görevi görmektedir. Öğretmenler toplumun çeşitli kesimlerinden gelen çocuklarla muhatap olmaktadır dolayısıyla her birinin öğrenme şekli farklıdır bu noktada sorun yaşamamak için öğretmenlerin iyi birer medya okuryazarı olmaları gerekmektedir. Günümüz dünyasında çocuklar medyayla beraber büyümektedirler çocukların en ideal rol modeli öğretmenlerinin de medya okuryazarlığı becerisini kazanmış olmaları önemlidir (Adıgüzel, 2005).

Öğrenciler genellikle, teknolojik gelişmeleri ve medya unsurlarını kendi çabaları ile öğrenmektedir. Öğrenciler medyayı teknik anlamda kullanabilseler de medyadan gelen mesajları çözümleyip yorumlama konusunda, eğitimsiz olduklarından ötürü sıkıntı yaşamaktadırlar (Baker, 2010, akt. Erdem, 2018). Tam da bu noktada öğretmenlerin devreye girmeleri gerekmektedir. Çünkü öğrenciler için en etkin kılavuzlardan biri öğretmenleridir. Öğretmenlerin iyi bir medya okuryazarı olmaları gerekmektedir ki öğrencilerine faydalı olabilsinler onları medyanın zararları konusunda uyatabilsinler.

Medya okuryazarlığı eğitimi almamış bir öğretmenden bu becerileri öğrencilere aktarmasını beklemek pek de realist bir bakış açısı değildir. Sadece belli branştan öğretmenlerin bu becerilere sahip olmasını beklemekten ziyade öğretmenlerin tamamının medya okuryazarlığı becerileri konusunda temel düzeyde eğitilmiş olmaları fayda sağlayacaktır. Çünkü öğrenciler hemen her alanda medya iletilerine maruz kalmaktadır (Şahin, 2014).

Genellikle eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına medya okuryazarlığı eğitimi zorunlu olarak verilmediğinden dolayı bu kişiler medya okuryazarlığı becerilerine sahip olmadan mezun olmakta, yeri ve zamanı geldiğinde de sınıfta bu becerileri öğrencilerine aktarmaya çalışmaktadır (Scull ve Kupersmidt, 2012, akt. Erdem, 2018). Bu noktada öğretmen eğitiminde medya okuryazarlığının yeri ve önemi daha çok artmaktadır. Çünkü gelecek nesilleri yetiştirecek olan öğretmenlerin her alanda olduğu gibi medya okuryazarlığı alanında da iyi bir eğitim almış olması ve kendilerini her an

yenilemeleri gerekmektedir. Medya okuryazarlığı eğitiminin eğitim fakültelerinde verilmesi gerektiği bu eğitimi fakülteden almadan mezun olup aktif öğretmen olarak çalışanlara da hizmet içi eğitim seminerleri verilerek bu alandaki eksikliklerinin tamamlanması önerileri sunulmuştur. Ancak bu şartlarda öğrencilerini katılımcı, aktif ve eleştirel düşünme yetilerine sahip birer medya okuryazarı olarak yetiştirerek öğrencilerin kendilerini medyanın muhtemel olumsuz izlenimlerinden korunmalarını sağlayacaklardır.

2.10. Küresel Vatandaşlık

Küresel vatandaşlık kavramı üzerine farklı tanımlamalar yapılmakta çeşitli yönlerden fikir beyan edilmektedir. Çalışmamızın bu aşamasında küresel vatandaşlık kavramını açıklamadan önce bu kavramı oluşturan iki ayrı mefhumu yani küreselleşme ve vatandaşlık kavramlarını derinlemesine incelemenin yerinde olacağı kanısına varılmıştır.

2.10.1. Küreselleşme

Günümüz dünyasında ulusların arasındaki sınırlar neredeyse ortadan kalkmaktadır. Uluslar siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik vb. anlamda birbirlerine yaklaşmakta hatta bazı noktalarda birbirlerine karşılıklı bağımlılık ilişkisi çerçevesinde zaruri olarak birlikte hareket etme boyutuna gelmiştir. Karabağ (2006) küreselleşmeyi; ülke ve uluslararası farklı alanlardaki iletişim ve etkileşimin artması ve bu ilişkilerin ulusal sınırları aşması olarak tanımlamaktadır. Küreselleşme çeşitli süreçlerin ve faktörlerin etkisiyle tüm dünyanın tek bir zemin düzleminde, kültür ve kimlik alanlarında yeni kaynak noktası, bilgi alışverişinin fiziki sınırların ötesine geçmesi, ekonomik ilişkilerde yoğunlaşma, küresel problemlerin dünya insanların ortak problemi olmasını ifade eder. Bu ifadeler küreselleşmeyi tek tipleşme gibi gösterse de, süreç farklılıkları ve yeni kimlik arayışlarını da kapsamaktadır (Ateş, 2007).

Küreselleşmeyi dar bir kalıpta düşünmemek gerek küreselleşme çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram yeni bir kavram da değildir. Zira küreselleşme kavramının gelişimi ve değişimi devam etmektedir (Balay, 2004). 21. yy da küreselleşmeyi sanat, spor, hukuk, ekonomi, politika gibi toplumun hayatına temas eden nerdeyse tüm alanlarda etkili bir şekilde görmemiz mümkündür. Toulmin'e (1999)

göre insanlar, ülke sınırlarını aşan aktivitelere girişmiş tek bir yapı haline gelmişlerdir. Ulaşım, iletişim, meslekler, ticaret ve müzik gibi unsurlar bir kalıba ve tek bir ülke içine sığmaz olmuşlardır. Yukarıda bahsi geçen ve benzer alanların neredeyse tamamı milletler arası boyuta ulaşmıştı. Bu doğrultuda küreselleşme toplumlar arası ilişkileri çeşitlendirerek insanları daha çok bir araya getiren tarihsel bir olgu ve süreçtir (akt. Balay, 2004).

Bu tanımlamalar ve açıklamalar ışığında küreselleşme, dünyanın küçülmesi, toplumların kaynaşması, kültürel birlikteliğin sağlanması bununla birlikte bilgi ve teknoloji transferlerinin hızlanması anlamına gelmektedir diyebiliriz. İnsanlık küresel bir köyde yaşıyormuşçasına, ekonomik, sosyal, çevresel faktörleri bir olarak görüp ülke sınırlarını ortadan kaldırma yoluna gitmektedir. Yerel olaylar bir anda tüm dünyanın gündemine gelebiliyor tabi aksi de mümkün kısacası küreselleşmeyi her türlü nesne ve düşüncenin dünyada serbestçe hareket edebilmesi olarak yorumlayabiliriz.

2.10.2. Vatandaşlık

Küreselleşme dünyaya hızla yayılıp kapsamını genişletirken beraberinde birçok kavramı da yeniden şekillenip değiştirmiştir. Bunlardan biri de vatandaşlık kavramıdır. Vatandaşlık kavramı küreselleşmenin etkisiyle ulusal boyutun dışına çıkmış daha genel boyutlara ulaşmıştır (Yüksel, 2018). Dünyada son yıllarda karşılaşılan en ciddi gelişmeler küreselleşme ve vatandaşlık kavramlarıdır (Urry, 2001).

Vatandaşlık kavramının kökenlerini Antik Yunan'a değin götürmemiz mümkündür. Etimolojik olarak şehir devletlerini işaret eden "cite" ya da "city" sözcüklerinden türetilmiş ve bu şehir devletlerine aidiyetin göstergesi olan "citoyen" ya da "citizen" sözcüğünden türetilmiştir. Eski Roma'da bir topluluğa bağlı olduğunu göstermek için kullanılan "civitas" ve "civis" kelimelerinden türetilen vatandaş kavramı son olarak Fransız Devrimi ile siyasal bir kimlik lanse edilmiştir (Boineau, 1998, akt. Yüksel, 2018).

Genel anlamıyla vatandaşlık kişinin siyasal bir yapıya ait olmasından kaynaklanan hak ve sorumlulukları olarak tanımlanmaktadır. Vatandaşlık kişi ile bağlı bulunduğu devlet arasındaki bağı ifade etmekle birlikte bu devletin vermiş olduğu haklar ve bireylerin devlete karşı yerine getirdikleri görevleri ifade eder (Heater, 2007). Alışlagelmiş anlamıyla kullanılan vatandaşlık kavramı temelde iki farklı görüş

çerçevesinde vücut bulmuştur. Atina'nın aktif vatandaş modeli bunlardan ilkinin oluştururken "Aydınlanma"nın hak sahibi vatandaş modeli ikincisini oluşturur. Atina'nın aktif vatandaş modeli, statü sahibi bireylerin kendisinden üstün olarak gördüğü halkın birlikte sonuca varma sürecine mecburen katılım sağlamalarına sırtını vermektedir.. "Aydınlanma"nın hak sahibi vatandaş modeli ise bireyin topluluktan üstün olduğu tezini savunmakla beraber bireyin siyasi sürece katılım hakkını da içeren çığnenemez haklarının olduğu savını savunur (Gülalp, 2007).

Vatandaşlık kavramının çok yönlü olması ve üzerine ciddi tartışmaların yapılması hasebiyle üzerinde ortak bir kanaat oluşmamıştır. Çünkü bazı kesimler vatandaşlığı sosyolojik bazı kesimler siyasi, bazıları da hukuki boyutta incelemekte ve buna göre farklı alanlarını ön plana çıkarmaktadır (Ünsal, 2009). Marshall (2005) vatandaşlığı üç ana omurga üzerine bina etmiştir. Bunlar; medeni haklar, siyasal haklar ve sosyal haklardır. Medeni haklar, bireysel özgürlük içeren hakları ifade etmekte bu hakların hamisi hukukun üstünlüğü ile bağımsız mahkemelerdir. Siyasi haklar, seçme, seçilme ve örgütlenme gibi hakları kullanıp siyasi yönetimin oluşturulması ile ilgili hakları kapsar. Sosyal haklar ise eğitim, sağlık ulaşım gibi temel hakları sunup sosyal devlet anlayışıyla bireylerin ihtiyacının giderilmesini sağlayan haklardan oluşur.

Vatandaşlık, temelde bireylere siyasi toplum içinde eşit haklar, görev ve sorumluluklar ile yetki, özgürlük ve sınırlamalar atfeden bir unsurdur (Held, 1995). Başka bir tanımda vatandaşlık devlet ile şahıslar arasında oluşan aktif bir bağdır (Karaman Kepenekçi, 2008). Vatandaş siyasal bir güç tarafından inşa edilen bir hayata üye olmaya hak kazanmış kişileri tarif eder (Pierson, 2011, akt. Yüksel, 2018). Engle ve Ochoa'ya (1988) göre vatandaşlık bir devlet veya millet aracılığıyla şahsa isnat edilen yasal mevkidir.

Vatandaşlık kavramı ile ilgili bu tanımları çoğaltmamız mümkündür. Zira vatandaşlığa farklı pencerelerden bakılmaktadır. Kadioğlu (2008) bu kavramı literatürden yola çıkarak dört ayrı boyutta ele almıştır. Bunlar;

- ❖ Ulusal boyutta vatandaşlık
- ❖ Kâğıt üzerinde vatandaşlık
- ❖ Hak boyutlu vatandaşlık

- ❖ Görev ve sorumluluk boyutlu vatandaşlık (Kadioğlu, 2008, akt. Ulutaş, 2012).

Bu boyutlardan da anlaşılacağı üzere vatandaşlık kavramı farklılıklardan meydana gelmekte ancak ortak payda da birey ve devlet arasındaki ilişki vardır. Bu ilişki gösteriyor ki devletin asli unsurlarından olan halkın paydaşlarına vatandaş denilmektedir. Vatandaşlık ferдин haklar nezdinde elde ettiği zirvedir (İçen ve Akpınar, 2012).

20. yy. sonlarında vatandaşlık, ulus devletlerin belirlediği hukuki ve siyasi alanın dışına taşmıştır. Vatandaşlık kişilere hak ve görev, özgürlükler ve engellemeler, yetki ve sorumluluklar getirmekle beraber hakların küresel insan hakları boyutuna girmesini sağlamıştır. Özgürlük ve kısıtlamaların ulus devletleri etki alanının üstüne çıkması, sorumlulukların ise evrensel boyuta ulaşmasıyla başkalaşmıştır (Alpaslan, 2008). Modern vatandaşlık, siyasi bir kimliğe bürünmek için kullanılan bir enstrüman, sosyal ve hukuksal bir pozisyon, üzerine atfedilen sorumlulukların bilincinde olma, bağlılığa odaklanma, farklı hakları ele geçirme arzusu ve toplum nezdinde kabul edilen davranışlar ortaya koymanın kıstasıdır (Heater, 1990).

Vatandaşlık kavramını üzerine geçmişten günümüze pek çok tanımlama ile araştırmalara konu olmuş, değişimini sürdürmüştür. Son yüzyılda vatandaşlık kavramı klasik şablonunun dışına çıkıp farklı formatlarda daha karmaşık bir hal almıştır. Ancak hangi formata bürünürse bürünsün temelde vatandaşlık, birey ve devlet arasında bir köprü kavram olmuştur.

2.11. Küresel Vatandaşlık Kavramı

Küreselleşme ekonomik, politik ve sosyokültürel değer ve birikimlerin ulusallık boyutunu aşarak tüm dünyaya yayılmasıdır (Şahin, 2011). Küreselleşme, beraberinde yer ve zaman algısını ortadan kaldırmış, dünyanın küçülmesini ve insanların daha çok bir araya gelmesini sağlayarak toplumlar ve kültürler arasındaki etkileşimin artmasını sağlamıştır (Bornman ve Schoonraad, 2001).

Küreselleşme neticesinde insan hayatında sürekli değişen ve gelişen olaylar ile beraber küreselleşen dünyayı idrak edebilen insanlar yetiştirebilmek için küresel

vatandaşlık mefhumunun anlaşılabilmesi zorunlu hale gelmiştir (Katzarska-Miller, Reysen, Kamble ve Vithoji, 2012).

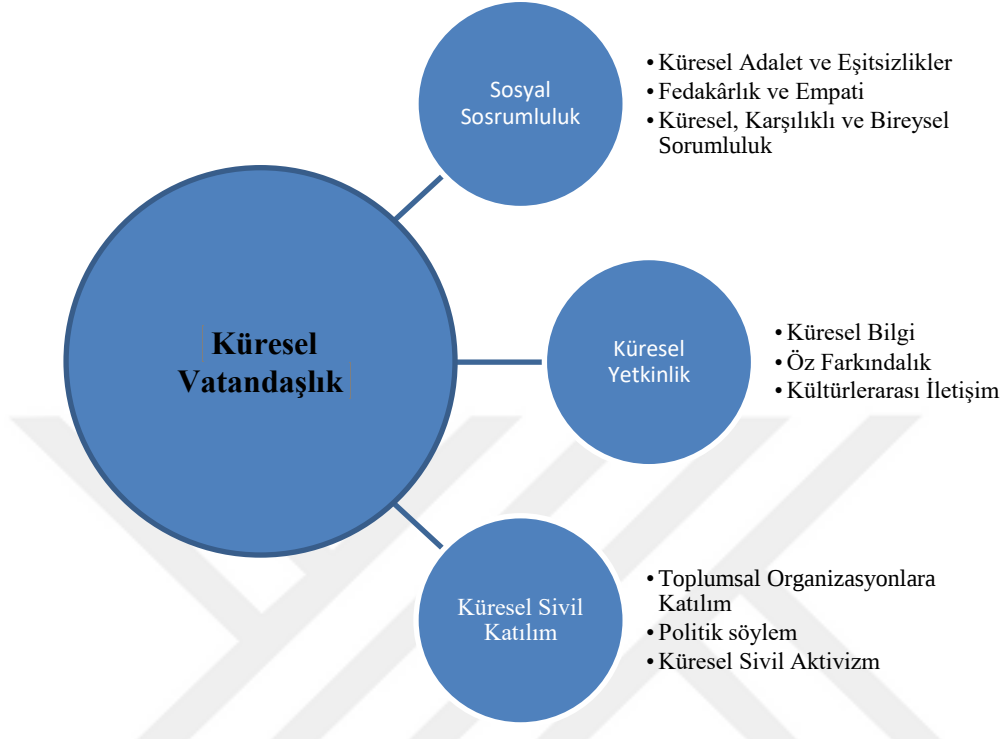
Alanyazında küresel vatandaşlık ile ilgili birçok tanımlama yapılmakla birlikte en genel anlamıyla küresel vatandaşlık; kişinin sosyal hak ve sorumluluklarının globalleşmesidir (Çakmak, Bulut, Taşkiran, 2015). Küresel vatandaşlık sınırların ötesinde, siyasal, kültürel ve eğitimsel alanların odak noktasında olması gereken karmaşık görev olarak tanımlanabilir (Combi, 2009). Küresel vatandaşlık toplumsal adalet ile sürdürülebilir çevreyi destekleyerek sorumluluk duygusuyla yola çıkıp farklılıkları kucaklamak, değer vermek ve dünyayı daha yaşanılabilir bir yere dönüştürmektir (Reysen, Larey ve Katzarska-Miller, 2012). Burrows (2004)'a göre küresel vatandaşlık evrensel konuları çoklu bakış açısıyla değerlendirebilmek, problemler üzerine alternatif çözümler üretebilmek, küresel değişimleri anlamlandırmak, bu değişimlerin kişilerin hayatlarına etkilerini çözümleyip sentezlemek ve farklı kültürlerin varlığını kabullenmektir.

Küresel vatandaşlık kavramının genel geçer bir tanımı olmamasına rağmen birbirine entegre 3 ana unsur üzerine inşa edildiği görülmektedir. Birbiriyle ilişkili olan ve her birinin kendi içinde alt boyutları olan bu ana unsurları Morais ve Ogden (2011), şu şekilde açıklamıştır;

1. Sosyal Sorumluluk
2. Küresel Yetkinlik
3. Küresel Sivil Katılım (Morais ve Ogden, 2011).

Şekil 1

Küresel vatandaşlık modeli (Morais ve Ogden, 2011)

Morais ve Ogden'a göre küresel vatandaşlık şekil 1 de belirtilen unsurların tümüdür. Buradan yola çıkarak küresel vatandaşlığın disiplinler arası, çok boyutlu ve oldukça geniş bir yelpazeyi kapsayan etraflı bir kavram olduğunu söylemek mümkündür.

Sosyal Sorumluluk: Bireylerin birbirleriyle bağımlılık düzeyi ile toplum, çevre ve insanlar için toplumsal kaygı şeklinde ifade edilebilir. *Küresel Yeterlilik;* Bireyin kendi kültürü dışındaki kültürlerin değer ve yargılarını tanımaya çalışma, kapsamlı bir iletişim ve etkileşimde bulunabilmek adına son derece şeffaf ve açık fikirli olmak. *Küresel Sivil Katılım;* mahalli, ulusal ve evrensel boyuttaki toplumsal problemleri anlama ve çözmeye yönelik girişimlerde bulunmak olarak anlaşılmalıdır (Çolak, 2015).

Küresel vatandaşlık kavramı üzerine fikir beyan eden bazı bilim insanlarının fikirleri tablo 1 de gösterilmektedir (Morais & Ogden, 2011).

Tablo 1*Tematik Olarak Gruplanmış Küresel Vatandaşlık Alanyazını*

	Sosyal Sorumluluk	Küresel Yetkinlik	Küresel Sivil Katılım
Falk, 1994	Küresel reformistler;	Küresel nitelikteki iş	Küresel çevre
Urry, 2000	insanlık yararına düşünme, hissetme ve Uygulamaya sokma	insanlarının ortak küresel iş paydaşları etrafında birleşmesi	yöneticileri, siyasal bilinc de yerel, ulusüstü aktivist
Dobson, 2003; Westeimer & Kahne, 2004	Sorumlu kişi; dürüst, sorumlu ve sorunların Üstesinden gelen ve toplumun gelişime ve çözüme ihtiyacını anlayan kişidir.	Adaletli kişi; siyasi, toplumsal ve ekonomik yapıları ve sistemi ne şekilde etkili olarak değiştireceğini bilir	Katılımcı vatandaş; aktif şekilde katılır ve var olan sistemlerde ve guruplarda lider pozisyonunda yer alır
Noddings, 2005	Bölgesel kararların evrensel ekonomik sonuçları olduğun kavara	Kültürlerarası, din ve düşünce farklılığını görür ve bunlara değer verir.	Dünyada yoksulluğu ortadan kaldırmaya ve dünyayayı korumaya çalışır
Carens, 2000; Langran, Langran, & Ozment, 2009	Psikolojik boyut; küresel politik bir yapı içinde bir kimlik sahibi olma	Siyasi boyut; uluslararası örgütleri ayırt etme ve yaşadığı ülkenin rolünü idrak etme	Yasal boyut; Birbirine bağımlı dünyada bu bağımlılıktan kaynaklı sorumluluklarını yansıtma

Buradan yola çıkarak küresel vatandaş olabilmek için bireylerin öncelikle kendilerini dünyaya adapte etmeleri ve her açıdan kendilerini geliştirip çağa ayak uydurarak etkin bir role bürünmeleri, kültürler arası etkileşime açık olmaları ve çok kültürlülüğü benimsemiş olmaları gerekmektedir. Küresel vatandaş uluslararası örgütlerin siyasi, sosyoekonomik ve vicdani çalışmalarında öncü rol üstlenerek sorunları çözme noktasında aktif ve belirleyici konumda bulunur. Yine küresel vatandaş bölgesel ekonomik programlardan çıkarak evrensel ekonomik programlara yönelip dünya üzerindeki yoksulluk ve ezilmişliği ortadan kaldırmak için gayret eder.

Bunlara ek olarak Oxfam (2006a). Küresel vatandaş şu şekilde tarif etmiştir;

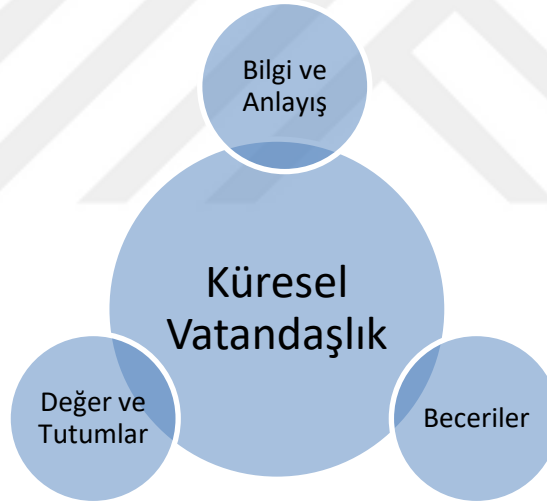
- Geniş bir dünyanın ve bu dünyanın vatandaşı olarak kendi rolünün farkına varan,

- Farklılığa önem veren ve buna saygı duyan,
- Dünyanın işleyişini anlayan,
- Toplumsal adaletsizlik karşısında tepki gösteren,
- Ulusaldan evrensele farklı konumlardaki topluluklarda kendine yer edinen,
- Dünyayı daha adil ve sürdürülebilir hale getirmek için gereken özveriye gösteren,
- Gösterdiği eylemlerin sorumluluklarını yerine getiren kişilerdir.

Bu açıklamalar ışığında Oxfam (2006 b). Küresel vatandaşlığı; bilgi ve anlayış, beceriler ve değer ve tutumlar olmak üzere 3 boyutta şekillendirmiştir.

Şekil 2

Küresel vatandaşlığın boyutları

Şekil 2. de gösterilen küresel vatandaşlığın boyutlarının açıklamaları tablo 2 de açıklanmaktadır (Oxfam, 2015a)

Tablo 2*Küresel vatandaşın sahip olması gereken yeterlikler*

Bilgi ve Anlayış	Beceriler	Değer ve Tutumlar
Sosyal adalet ve eşitlik	Eleştirel ve yaratıcı düşünme	Kimlik ve bireysel saygı
Kimlik ve farklılık	Empati	Sosyal adalete ve eşitliğe bağlılık
Küreselleşme ve bağımlılık	Bireysel farkındalık ve yasıma	İnsanlığa ve insan haklarına saygı
Sürdürülebilir bir yaşam	İletişim	Değer çeşitliliği
Barış ve savaş	İşbirliği ve mücadelelerin çözümü	Çevresel duyarlılık ve sürdürülebilir gelişmeye bağlı olma
İnsan hakları	Karmaşıklıkları ve çözümsüzlükleri yönetebilme	Katılım ve beraber olmaya bağlılık
Güç ve yönetim	Bilgi odaklı ve yansıtıcı düşünme eylemi	İnsanların farklılık ve yeniliklere katkı sağlayacağına inanma

Tablo 2 de görüldüğü üzere küresel vatandaşlığın sahip olduğu boyutlar üç ana başlıkta toplanmıştır. Bunların ilki olan Bilgi ve Anlayış boyutuna göre küresel vatandaş sosyal adalet ve eşitlik, kimlik ve farklılık, küreselleşme ve bağımlılık, sürdürülebilir bir yaşam, Barış ve savaş, İnsan hakları, Güç ve yönetim gibi alt boyutları içermektedir. Bu bilgi ve anlayışa sahip bireylerin Küresel vatandaş olma yolunda oldukları söylenebilir. Beceriler boyutuna göre küresel vatandaş eleştirel ve yaratıcı düşünme, empati, bireysel farkındalık ve yansıma, iletişim, işbirliği ve mücadelelerin çözümü, karmaşıklıkları ve çözümsüzlükleri yönetebilme, bilgi odaklı ve yansıtıcı düşünme eylemi alt boyutlarından oluşmakla birlikte bu becerilere sahip ve bunları kanıksamış kişiler küresel vatandaş olabilirler. Son olarak Değer ve Tutumlar boyutundaki küresel vatandaşın kimlik ve bireysel saygı, Sosyal adalete ve eşitliğe bağlılık, İnsanlığa ve insan haklarına saygı, Değer çeşitliliği, Çevresel duyarlılık ve sürdürülebilir gelişmeye bağlı olma, Katılım ve beraber olmaya bağlılık, İnsanların farklılık ve yeniliklere katkı sağlayacağına inanma alt boyutlarına sahip olması gerektiği söylenebilir.

Sonuç olarak küresel vatandaşlık ulusal sınırları aşarak dünya çapında bir vatandaş olmayı, tüm insanlığa karşı bir sorumluluk hissetmemizi gerektirmektedir. Tabi bunu yaparken kendi ulusal değerlerimizden vazgeçmemiz gerekmiyor kendi ulusal değer ve sorumluluklarımızı kaybetmeden evrensel değer ve sorumlulukları içselleştirmek gerekmektedir.

Küresel vatandaşlıkla ilgili temel bilgi, beceri, değer ve tutumlar kişilere aileden başlama şartıyla toplumsal süreç içinde kazandırılmaktadır. Bu toplumsal süreç içerisinde aile ve okul gibi sorumluluk sahibi ve kurumsallaşmış gruplar olabileceği gibi medya ve arkadaş çevresi gibi sorumluluk sahibi olmayan ve kurumsallaşmamış gruplar eliyle de olabilir (Veldhuis,1997; Akt. Ersoy,2007).

2.12. Küresel Vatandaşlık Eğitimi

21.yy. dünyasında her geçen gün teknoloji, bilim ve fen alanları başta olmak üzere sosyal, ekonomik, kültürel, politik ve eğitim alanlarında sürekli bir yenilik, değişim ve ilerleme meydana gelmektedir. Bu ilerlemeler dünya ülke ve vatandaşlarını birbirlerine daha çok yaklaştırmakta dünya ülke ve vatandaşları arasında daha çok ortak payda oluşturmakta ve bu ülke ve vatandaşları kendi aralarında daha sıkı ilişkiler kurmaya itmektedir. Dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen toplumsal, çevresel veya ekonomik bir gelişme bu gelişmenin yaşandığı bölgelerin çok uzağında yaşayan insanları da doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Bu uzak coğrafyada yaşayan insanlar bile bu gelişme karşısında bir tavır alıp varsa bir problem veya sorun bunun çözümü için harekete geçip katkı sağlamaya çalışmaktadırlar. Günümüz dünyasında ülkeler arasındaki rekabet her ne kadar artsa da birbirlerine ihtiyaçları da bu denli artmakta birbirlerine bağımlı hale gelmeye başlamıştır. Yani küreselleşme ve küresel vatandaşlık önemini sürekli arttırmaktadır denebilir.

Ulusların gitgide bir araya geldiği günümüz dünyasında eğitim politikalarının merkezinde ulusal ve dini değer ve yargıların yerine barış ve kardeşlik temalı evrensel değer ve yargıları benimsemiş insan odaklı sürdürülebilir eğitim politikaları kabul edilmelidir (Ceylan, 2010). Günümüz eğitim ve vatandaşlık anlayışı yerellikten çıkıp evrensel boyutlara bürünmüştür. Bunun neticesinde oluşan yeni dünyanın eğitim programları küreselleşmenin sebep olduğu politik, ekonomik ve sosyokültürel farklılıklara kişileri hazırlamaya yönelik şekillenmiş ve eğitim bilimciler tarafından

bağımsız bir alan olarak küresel vatandaşlık eğitiminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar ortaya konmuştur (Marshall, 2009). Küresel vatandaşlık eğitimi, öğrencilere yaşadıkları yerin gerekleri olan bilgi, beceri, değer ve yargıları kazandırmakla birlikte başka yerlerde yaşayan insanların farklı dil, din, kültür ve değer yargılarının da var olduğunun farkına varmalarını sağlayarak bu farklılıkları da kabullenmelerini böylece daha yaşanılabilir bir dünya için destek vermelerini sağlamadır (Bank, 2004). Başka bir deyişle küresel vatandaşlık eğitimi; öğrencilerin yaşanabilir ve sürdürülebilir bir dünya için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve değerlerin gelişiminin sağlanması için var olan bir kavramdır (Oxfam ,2006).

Küresel vatandaşlık eğitimi, eğitimin daha adil, barışçıl, toleranslı, genel, güvenli ve sürdürülebilir bir dünyada yaşamayı sağlamak için öğrencilerin ihtiyaç duydukları bilgileri, becerileri, değerleri ve tutumları nasıl geliştirebileceğini kapsayan çerçeve bir değerler dizisidir (UNESCO, 2017). Küresel vatandaşlık eğitimi ile ilgili çok yönlü farklı tanımlamalar yapılmakla birlikte UNESCO (2015). Küresel vatandaşlık eğitimini üç farklı bölümde gruplandığını görmekteyiz. Bunlar;

1. Bilişsel: Çeşitli yerel, ulusal ve evrensel konular ile çeşitli toplumların birbirine bağlılığı ve bağımlılığı hakkında bilgi, anlayış ve eleştirel düşünce geliştirme.
2. Sosyal-duygusal: Ortak değer, yargı ve sorumluluklara sahip dünya insanlığını içselleştirmiş, empati ve dayanışma duygusu gelişmiş farklılıklara ve çeşitliliğe saygı duyan.
3. Davranışsal: Sürdürülebilir ve barışçıl bir yeryüzü için yerel ve küresel boyutlarda etkin ve sorumlu bir şekilde davranmak.

Küresel vatandaşlık ve küresel vatandaşlık eğitimi konularında çalışmış ve birçok veri ortaya koymuş olan Oxfam (2006c) küresel vatandaşlık eğitimini; eleştirel düşünme becerilerine sahip sorgulayıcı ve etkin bir vatandaş olarak bilgi, beceri ve değerleri kazanmış birer birey yetiştirmeyi ve bu bireyin küresel bir dünyanın parçası olduğunun fark ettirmek olduğunu söylemektedir. Küresel eğitimin başlıca konuları insan hakları, barış ve demokrasi ile ilgilidir bununla birlikte küresel eğitim şiddet içermeyen hoşgörüye dayalı eleştirel düşünme, toplumsal katılımı ve adaleti temel alan pedagojik bir yaklaşımı temsil eder (Osler & Vincent, 2002).

Çocuklar küçüklükten başlanarak küresel vatandaş olmak için sahip olunması gerekenlerle yetiştirilir ise erken yaşta kazandıkları bu becerileri yaşantılarına çok daha kolay yansıtıp küresel vatandaş olabilirler (Oxfam, 2015b) Bu söylemler çerçevesinde küresel vatandaşlık eğitiminin bir insan hakları eğitimi olduğu söylenebilir. Dolayısıyla küresel vatandaşlık eğitimi erken çocukluk döneminden itibaren ele alınması gereken bir süreçtir. Bu süreç içerisinde insan hakları, barış, birlikte yaşayabilme, demokrasi gibi küresel kavramları öğrencilere kazandırarak çok yönlü bireyler haline gelmelerini sağlamaktır küresel vatandaşlık eğitimi . Bu anlayışla küresel vatandaşlık öğrencilere;

- ❖ Cinsiyet, dil, din ve kültür gibi farklılıkları ve çok kimlikliği görüp benimsemeleri ve çeşitliliğin her geçen gün arttığı dünyamızda sürdürülebilir bir yaşama sahip olmak,
- ❖ Eleştirel düşünme, problem çözme, karar verebilme, eleştirel sorgulama, bilgi teknolojileri, medya okuryazarlığı, barışın sağlanması, müzakere, toplumsal ve kişisel sorumluluk konularında sahip olduğu becerileri geliştirmek ve bunları uygulamak,
- ❖ Sosyal adalet ve sivil katılım algıları tanımak ile inanç ve değerlerin sosyal ve politik karar alma süreçlerine etkilerini anlamak,
- ❖ Sosyal adalet ve doğruluk değerlerini; din, dil cinsiyet, yaş ve sosyoekonomik alanlar bağlamında eleştirel bir duruşla inceleme becerisi geliştirmek,
- ❖ Kendisi dışındakilere empatiyle yaklaşabilme onlara karşı saygılı tutumlar geliştirmek,
- ❖ Yerel ve küresel güçler arasındaki bağlantıları çözebilme, küresel yönetim şekillerini hak ve sorumluluklar bağlamında anlamak,
- ❖ Yerel, ulusal ve küresel seviyelerdeki problemler dâhilinde; ilgili, bilgili ve sorumluluk sahibi birey olarak katılım gösterip küresel vatandaş olmaya katkı sağlamak (UNESCO, 2015).

Öğrencilere küresel vatandaşlık kavramıyla ilgili bu bilgi ve becerileri kazandırmada şüphesiz en önemli ve etkin rollerden biri de öğretmenlere düşmektedir. Bu noktada öğretmenlere küresel vatandaşlık eğitimi hususunda verilecek eğitimler sürecin en başından itibaren uygulanmalıdır. Bu konuda görüş beyan eden Gallavan (2008) öğretmen adaylarına; küresel vatandaşlık ve küresel vatandaşlık eğitimi ile

alakalı çalışmaları barındıran makale ve kitaplar okumalarını, küresel çeşitlilik hakkında ufuklarını geliştirmelerini, global toplum olgusunu şekillendiren ideolojileri yakından tanımalarını, ulusların karşı karşıya kaldıkları engelleri görmeyi ve evrensel yeterlilikleri kazanmış küresel vatandaş olmalarını salık vermektedir.

Oxfam'a (2015b) göre okul yöneticileri ve öğretmenler küresel vatandaşlık eğitimine ait beceri ve değerlere önem veren ve bu beceri ve değerleri okul ikliminin bir unsuru olarak görüp bunların gelişimini amaçlayan kişiler olmalıdırlar. Yine bu kişiler küresel vatandaşlık eğitimini genel eğitimin ayrılmaz ve en önemli mihenk taşı olduğunu içselleştirmeli ve buna uygun öğretim programlarını uygulamalıdırlar. Küresel vatandaşlık ile ilgili konularda öğretmenlerin öğrencileri aktif olarak okul ve çevre temalı çalışmalara yönlendirmeleri bu alanda etkin rol üstlenmeleri hususunda teşvik etmeleri önem arz etmektedir. Öğrencilerin okul ve çevre içindeki vatandaşlık tecrübeleri, küresel vatandaş olarak "çeşitliliğe saygı" ve "sosyal eşitlik ve adalet" kavramlarına olan inançlarını pozitif yönde etkilemektedir (İbrahim, 2005). Bununla birlikte küresel vatandaşlık eğitimi aktif öğrenme ortamlarının olduğu, öğrencilerin empati ve karar verme becerilerine sahip, aktif tartışma ortamlarını barındırmalıdır (Fairbrass, 2002). Yakından uzağa ilkesine ters düşmeyecek şekilde çocuğun istek ve algısına göre ulusal düzeyden uluslararası düzeye, davranışsal, bilişsel ve duyuşsal aktarımlar yapılmalıdır (Tezgel, 2008).

Yaşanan küresel değişimler kişilerin dünyayı daha yakından tanımasına, ortaya çıkan sorunlara bir şekilde müdahil olup bunlara çözüm arayan küresel vatandaşlık özelliklerine sahip bireylerin yetişmesini gerekli kılmıştır. Küresel vatandaştan beklenen sorumlu ve küresel becerilere sahip olmasıdır. Bu bağlamda öğretmenlerden istenen küresel vatandaş olma yolunda öğrencilerine rol model olmak, onları küresel vatandaş olma noktasında eğitmek, yönlendirmek ve sahip olunması gereken bilgi, beceri ve değer yargılarını açıklamaktır. Böylece öğrenciler aktif bir küresel vatandaş olabilme yolunda sağlam bir kılavuza sahip olabilirler. Öğrenciler verimli bir küresel vatandaşlık eğitiminden sonra insan hakları ve demokrasi konularında öğrendiklerini kendi sosyal yaşamlarına uyarlama imkânına kavuşurlar (Davies, 2006).

2.13. Medya Okuryazarlığı ile Küresel Vatandaşlık Arasındaki İlişki

Modern dünyanın sıklıkla kullandığı iki önemli kavram, medya okuryazarlığı ve küresel vatandaşlık birbirine uzak iki kavram gibi görünse de ortak yönlerinin olduğunu ve bazı noktalarda birbiriyle ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Medya okuryazarlığı vatandaşlık becerilerinin kazandırılması hususunda önemli bir görev üstlenmektedir. Bu eğitimi alan öğrenciler medyayı, toplumu, vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenir. Böylece toplumsal değişimde etkin görev alabilirler (Genç, 2017). Medya okuryazarlığı, medyanın toplumdaki yansımasıyla beraber demokrasilerde vatandaş olabilmek için gerekli olan sorgulama ve kendini ifade etme gibi temel becerilerin edinilmesini de sağlar (Thoman ve Jolls, 2008, akt. Bozkurt ve Coşkun, 2018).

Küreselleşme ile vatandaşlık kavramı kimi yerlerde ulusal sınırların ötesine geçerken bu ulusal sınırlar içinde kalan vatandaşlık yaklaşımları da varlıklarını korumaktadır. Küreselleşme boyutunun en önemli aktif bileşenlerinden biri de medyadır. Medya aracılığı ile reel anlamda gerçekleşemeyen küresel vatandaşlık mefhumu, dijital ortamda bu doğrultuda önemli adımların atıldığı bir platforma dönüşmüştür. Kişiler somut anlamda yasadıkları dünya ile sanal dünya arasındaki vatandaşlık özelliklerini yapılandırmaktadırlar. İki dünya arasındaki etkileşimler kişilerin vatandaşlık anlayışlarını etkilemektedir (Kartal, 2013).

21. yüzyılın önemli iki kavramı olan medya okuryazarlığı ve küresel vatandaşlık, yeni nesiller yetiştirecek olan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının hâkim olmaları gereken kavramlardır. Çünkü her iki kavram da değişim ve gelişimini sürdürmekte, güncelliğini korumaktadır. Bu iki önemli kavram arasında nasıl bir ilişkinin var olduğu bu çalışmanın bulgular bölümünde daha detaylı açıklanacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Yöntemi/ Deseni

Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık ve medya okuryazarlık düzeylerinin birbirleri ile olan ilintilerini açığa çıkarmak için bu çalışmada, betimsel model kapsamında genel tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelle çalışmada yer alan herhangi unsuru ortadan kaldırmak veya ona bir şekilde etki etmek gibi bir durum söz konusu olamaz. Bu modelde hali hazırdaki şartları bilip sorunu ortadan kaldırma veya bu soruna bir netlik kazandırma gayesi mevcuttur. (Yıldırım,1966). Çünkü tarama modelleri eskiden yaşanmış bir olayı ya da günümüzden hazır olan bir olayı var olduğu biçimde betimlemeyi şiar edinmiş çalışmalar için uygun olan bir araştırma modelidir. (Karasar, 2006). İlişkisel araştırma birden fazla değişkenler arasında mevcudiyetini ve ölçüsünü, saptamayı amaçlayan araştırma modelidir. Böylece değişkenler arasında ortaya çıkması muhtemel varsayımları ve bu değişkenlerin kendi aralarındaki bağlantıyı gün yüzüne çıkarmak amacıyla kullanılır. İki ve ya daha fazla değişken arasındaki ilişki incelenir, ilişki korelasyon analizi ile belirlenir ve elde edilen istatistiksel bilgiler yorumlanır. İlişkinin düzeyini belirlemek için korelasyon testi kullanılır.

3.2. Evren ve Örneklem/ Çalışma Grubu / Katılımcılar

Araştırmanın evrenini Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada Türkiye’de bulunan beş devlet üniversitesi olan, Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında öğrenim gören (1. 2. 3. ve 4. Sınıf) öğretmen adaylarının üzerinde yürütülmüştür.

Tablo 3*Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları*

		N	%
Cinsiyet	Kadın	1147	72.0
	Erkek	446	28.0
	Toplam	1593	100
Bölüm	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	305	19.1
	Türkçe Öğretmenliği	165	10.4
	İngilizce Öğretmenliği	126	7.9
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	158	9.9
	İ. Matematik Öğretmenliği	251	15.8
	Okul Öncesi Öğretmenliği	259	16.3
	Sınıf Öğretmenliği	153	9.6
	Psikolojik Danışman ve Rehberlik (PDR)	153	9.6
	Resim Öğretmenliği	23	1.5
	Toplam	1593	100
Sınıf	1. Sınıf	384	24.1
	2. Sınıf	380	23.9
	3. Sınıf	405	25.4
	4. Sınıf	424	26.6
	Toplam	1593	100

Tablo 3’de de görüldüğü gibi çalışmanın yürütüldüğü örneklem sayısı 1593’tür. Bu örneklem grubu içerisinde kadın katılımcıların oranı 1147 (%72.0), erkek katılımcıların oranı ise 446 (28.0)’tır. Örneklem grubu, lisans düzeyinde öğrenim gören ve dokuz (9) farklı bölümde okuyan öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının 384’ü 1. Sınıf olup örneklem % 24.1’ini, 380’i 2. Sınıf olup örneklem % 23.9’unu, 405’i 3. Sınıf olup örneklem % 25.4’ü ve 424’ü 4. Sınıf olup örneklem % 26.6’sını oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırma iki farklı veri toplama aracı üzerinden yürütülmüştür. Öncelikle öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerini belirlemek için, Morais ve Ogden (2011) tarafından geliştirilen daha sonra Şahin ve Çermik (2014) tarafından

türkçeye uyarlama çalışmaları yapılan ve bu doğrultuda geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılan Küresel Vatandaşlık Ölçeği (KVÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin AFA ve DFA'sı yapılmış ve sonuç olarak, varyansın % 43.77'sini açıklayan üç faktörlü bir ölçek elde edilmiş ve üç faktörlü ölçeğin model uyum indekslerinin yeterli olduğu bulunmuştur. Güvenirlik için iç tutarlık, iki yarı ve test tekrar test teknikleri uygulanmış ve güvenirlik katsayıları Cronbach alpha. 76, Sperman Brown iki yarı güvenirlik katsayısı. 75 ve test tekrar test güvenirlik katsayısı. 75 olarak bulunmuştur(Şahin ve Çermik, 2014). Bu araştırma için ölçeğin genel olarak güvenirliği test edildiğinde Cronbach Alfa değeri .897 bulunmuştur.

İkinci veri toplama aracı ise öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini belirlemek için medya okuryazarlığı düzey belirleme ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, Karaman ve Karataş (2009) tarafından geliştirilmiş ve 5'li likert tipinde toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek taban puan 17 tavan puan ise 85'dir. 17 madde üç alt boyutu bünyesinde birleşmiştir. Birinci boyut 7 maddeden oluşup “farkında olma, bilgi sahibi olma” adı verilmiş ve Cronbach Alfa değeri .721 bulunmuştur. İkinci boyut 6 maddeden oluşup, “analiz edebilme, tepki oluşturabilme” adı verilmiş ve Cronbach Alfa değeri .705 bulunmuştur. Üçüncü boyut ise 4 maddeden oluşup, “yargılayabilme, örtük mesajları görebilme” adı verilmiş ve Cronbach Alfa değeri .705 bulunmuştur. Ölçeğin genel olarak Cronbach Alfa değeri .840 bulunmuştur. Bu sonuçlardan yola çıkarak, ve ölçeğin yeterince güvenilir olduğu belirtilmiştir (Karaman ve Karataş, 2009: 802). Bu araştırma için ölçeğin genel olarak güvenirliği test edildiğinde Cronbach Alfa değeri .918 bulunmuştur.

3.4. Araştırma Süreci

Araştırmanın literatür taramasına 2021 yılının kasım ayında başlanmış 2022 yılı ocak ayı içerisinde devam edilmiştir. Verilerin toplanması ise 2021 yılı aralık ayı içerisinde tamamlanmıştır. Veriler beş devlet üniversitesinin (Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi) eğitim fakültelerinde öğrenim öğren öğretmen adaylarından toplanmış 2022 yılı ocak ayı içerisinde analizleri yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Toplanan veriler SPSS 21 programına aktarılarak bu veriler üzerinde t testi, ANOVA, Korelasyon ve Regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada kullanılan Morais ve Ogden (2011) tarafından ortaya çıkmış olan Şahin ve Çermik (2014) tarafından dilimize dönüştürülen, geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılan Küresel Vatandaşlık Ölçeği (KVÖ) ile Karaman ve Karataş (2009) tarafından geliştirilen medya okuryazarlığı düzey belirleme ölçeğinden elde edilen verilerin analizinde SPSS Statistics 21 programı kullanılmıştır. Bu doğrultuda;

- Çalışmanın örneklemini temsil eden öğretmen adaylarının demografik niteliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, verilerin güvenirliğine ve normalliğine ilişkin Cronbach alpha değerleri ile normallik testlerinden Kolmogorov-Smirnova ve Shapiro-Wilk sonuçlarına ulaşılmıştır.
- Örneklem grubunu oluşturan öğretmen adaylarının “Küresel Vatandaşlık Ölçeği” ile “Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeğinden aldıkları puanlarının; cinsiyet, okudukları bölüm, sınıf, medya okuryazarlık dersi alıp almadıkları, katılımcının yurtdışında bulunma durumu ve herhangi bir STK’ya üyeliği değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız grup t testi, ANOVA analizi kullanılmıştır.
- “Küresel Vatandaşlık Ölçeği” ve “Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek üzere Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi yapılmıştır.

3.5.Verilerin Güvenirliğine ve Normalliğine İlişkin Bulgular

Uygulanan ölçekler ve elde edilen verilerin güvenirliliğine ilişkin bilgiler tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4

Küresel Vatandaşlık Ölçeği Verilerinin Güvenirliliğine İlişkin Bilgiler

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,897	,895	30

Tarafımızca tekrarlanan Cronbach Alpha testi sonucunda güvenilirliği 0,897 olduğu görülmektedir. 0.60 ve üstü Cronbach Alfa katsayısını sağlaması veri toplama aracının güvenilir olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla veri toplama aracının güvenilir olduğu söylenebilir(Kalaycı, 2010).

Tablo 5

Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği Verilerinin Güvenirliliğine ilişkin Bilgiler

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,918	,919	17

Medya okuryazarlığı düzey belirleme ölçeği uyarlayıcısı olan araştırmacının ortaya koyduğu Cronbach Alpha testi sonucuna ek olarak tarafımızca tekrarlanan Cronbach Alpha testi sonucunda güvenilirliği 0,919 olduğu görülmektedir. 0.60 ve üstü Cronbach Alfa katsayısını sağlaması veri toplama aracının güvenilir olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla veri toplama aracının güvenilir olduğu söylenebilir(Kalaycı, 2010).

Verilerin Normalliğine İlişkin Bilgiler

Tablo 6

Ölçeklerin Toplam Puanlarına İlişkin Normallik Test Sonuçları

	Tests of Normality					
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Küresel Vatandaşlık Ölçeği	,068	1593	,000	,977	1593	,000
Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği	,071	1593	,000	,975	1593	,000

Veri grubunun normallik dağılımı göstermesi için $p > .05$ olmalıdır (Pallant, 2005). Yukardaki tabloda dağılımların normalliğini araştırmak üzere yapılan test sonuçlarına

göre “Küresel Vatandaşlık Ölçeği” ile “Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği” toplam puanlarının normallik varsayımı sağlamadığı görülmüştür. Örneklem sayısının, verilerin normal dağıldığını gösterecek sayıda olmasının yanında, veri setinin normal dağılım gösterip-göstermediğine karar verebilmek adına çarpıklık ve basıklık değerleri ve histogram grafiği incelenerek ölçme aracından elde edilen verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,50 ile +1,50 değerleri kıstasında yer alması verilerin normal dağılımda olduğunu göstermektedir.

Tablo 7

Veri Toplama Araçlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Çarpıklık	Basıklık
Küresel Vatandaşlık Ölçeği	-,552	,671
Medya Okuryazarlık Düzeyi Belirleme Ölçeği	-,621	,624

Sonuç olarak, Tablo 7’de çarpıklık ve basıklık değerlerine göre verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Bu bölümde öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık seviyeleri ile medya okuryazarlık seviyelerinin birbirleriyle olan ilintilerini açığa çıkarmak için ulaşılan sayısal verilere yer verilmiştir.

Bu bölüm ile ilgili hipotezler ve ulaşılan bulgular aşağıda sıralanmıştır:

- Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeyleri ile cinsiyet, okudukları bölüm, sınıf, medya okuryazarlık dersi alıp almadıkları, katılımcının yurtdışında bulunma durumu ve herhangi bir STK'ye üyeliği değişkenlerine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri cinsiyet, okudukları bölüm, sınıf, medya okuryazarlık dersi alıp almadıkları, katılımcının yurtdışında bulunma durumu ve herhangi bir STK'ya üyeliği değişkenlerine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile küresel vatandaşlık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Tablo 8

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Küresel Vatandaşlık Ölçeği ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Mean	Ss	Sd	t	p
Ölçek ve Alt Boyutları							
Küresel Vatandaşlık Ölçeği	Kadın	1147	101.42	15.97	1591	3.849	.000
	Erkek	446	97.84	18.35			
Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği	Kadın	1147	62.95	10.53	1591	.942	.346
	Erkek	446	62.36	12.26			

Bağımsız örneklem t testi, erkek ve kadın katılımcıların **küresel vatandaşlık ölçeğine** ilişkin farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, ölçeğin genelinde $[t(3.849) = .000; p < .05]$ kadın katılımcılar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bağımsız örneklem t testi, erkek ve kadın katılımcıların **medya okuryazarlık düzeyi** belirleme ölçeğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre kadın ve erkek katılımcıların medya okuryazarlık düzeyleri arasında $[t(.942) = .346; p > .05]$ anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Tablo 9

Öğrenim Gördükleri Bölüm Değişkenine İlişkin Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği ANOVA Testi Bulguları

	Bölüm	N	X	Ss	VK	KT	Sd	K.O	F	P	Fark
Küresel Vatandaşlık Ölçeği	1-Sosyal Bilgiler Ö.	305	100.5	19.2	Gruplar arası	9306.9	9	1034	3.745	0.000	6-5
	2-Türkçe Ö.	165	100.9	15.3	Gruplar içi	437114	1583	276			
	3-İngilizce Ö.	126	101	12.7	Toplam	446421	1592				
	4-Fen Bilgisi Ö.	158	100	15.9							
	5-İ. Matematik Ö.	251	97.58	16.9							
	6-Okul Öncesi Ö.	259	103.8	16.8							
	7-Sınıf Ö.	153	98.9	14.3							
	8- Psikolojik Danışman ve Rehberlik (PDR)	153	102	15.7							
	Bölüm	N	X	Ss	VK	KT	Sd	K.O	F	P	Fark
Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği	1-Sosyal Bilgiler Ö.	305	64.61	12.34	Gruplar arası	5838.67	9	648.10	5.459	0.000	4-1,2,3,6
	2-Türkçe Ö.	165	65.60	9.97	Gruplar içi	188119	1583	118.83			
	3-İngilizce Ö.	126	64.14	9.63	Toplam	193958	1592				
	4-Fen Bilgisi Ö.	158	59.32	59.32							
	5-İ. Matematik Ö.	251	61.50	10.52							
	6-Okul Öncesi Ö.	259	63.32	10.08							
	7-Sınıf Ö.	153	62.00	10.34							
	8- Psikolojik Danışman ve Rehberlik (PDR)	153	61.01	11.37							

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), öğretmen adaylarının bulundukları bölüme göre, **küresel vatandaşlık ölçeğine** ilişkin farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. İlişkisiz örneklem için Tek Yönlü ANOVA testi sonucunda, küresel vatandaşlık ölçeğinin, (yapılan Tukey, Scheffe ve LSD çoklu karşılaştırma testleri sonucunda) Okul Öncesi öğretmenliğinde bulunan öğretmen adayları ($X=103.8$) ile İ. Matematik öğretmenliğinde bulunan öğretmen adayları($X=97.57$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F_{(9-1583)} = 3.745$; $p < .05$].

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), öğretmen adaylarının bulundukları bölüme göre, **medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeğine** ilişkin farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. İlişkisiz örneklem için Tek Yönlü ANOVA testi sonucunda,

medya okuryazarlık ölçeğinin, (yapılan Tukey, Scheffe ve LSD çoklu karşılaştırma testleri sonucunda) fen bilgisi öğretmenliğinde bulunan öğretmen adayları ($X=59.32$) ile İngilizce öğretmenliği ($X=64.14$), okul öncesi öğretmenliği ($X=63.32$), Türkçe öğretmenliği ($X=65.60$) ve sosyal bilgiler öğretmenliği ($X=64.61$) bölümlerinde bulunan öğretmen adayları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F(9-1583) = 5.459$; $p > .05$].

Tablo 10

Katılımcıların Bulundukları Sınıf Düzeyine İlişkin Küresel Vatandaşlık Ölçeği ANOVA

Sonuçları

Ölçek	N	X	Ss	VK	KT	Sd	K.O	F	P	Fark
	Sınıf									
Küresel Vatandaşlık Ölçeği	1	384	99.5	16.9	Gruplar arası	828.8	3	276.3	.985	.399
	2	380	99.8	16.6	Gruplar içi	445592	1589	280.4		
	3	405	100.9	17.0	Toplam	446421				
	4	424	101.2	16.4						

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), bulundukları sınıflara göre katılımcıların, **küresel vatandaşlık ölçeğine** ilişkin farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. İlişkisiz örneklemeler için Tek Yönlü ANOVA testi sonucunda; küresel vatandaşlık ölçeğinin sınıf değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 11

Katılımcıların Bulundukları Sınıf Düzeyine İlişkin Medya Okuryazarlık Düzeyi Belirleme Ölçeği ANOVA Sonuçları

Ölçek	Sınıf	N	X	Ss	VK	KT	Sd	K.O	F	P	Fark
Medya Okuryazarlık Ölçeği	1	384	60.57	10.99	Gruplar arası	3067.17	3	276.3	8.511	.000	2-3-4
	2	380	62.73	11.28	Gruplar içi	190891.11	158	280.4			
	3	405	63.23	10.84	Toplam	193958.28					
	4	424	64.40	10.76							

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), bulundukları sınıflara göre katılımcıların, **medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeğine** ilişkin farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. İlişkisiz örneklem için Tek Yönlü ANOVA testi sonucunda; medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeğinin sınıf değişkenine ilişkin (**yapılan Tukey, Scheffe ve LSD çoklu karşılaştırma testleri sonucunda**) 1. Sınıf (lehine) ile diğer sınıflar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 12

Katılımcıların Daha Önce Medya Okuryazarlık Dersi Alıp-Almadıklarına İlişkin İlişkin Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği T Testi Bulguları

Ölçek	Medya Okuryazarlığı Ders Alanlar	N	Mean	Ss	Sd	t	p
Küresel Vatandaşlık Ölçeği	Evet	425	101.85	16.21	1591	2.069	.039
	Hayır	1168	99.89	16.91			
Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği	Evet	425	64.61	10.53	1591	3.996	.000
	Hayır	1168	62.11	12.26			

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların daha önce medya okuryazarlık ölçeği alıp almadıklarına ilişkin **küresel vatandaşlık ölçeği** farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, ölçeğin genelinde [$t(2.069) = .039$; $p < .05$] daha önce medya okuryazarlığı dersi alan katılımcılar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bağımsız örneklem t testi, medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan katılımcıların **medya okuryazarlık düzeyi belirleme ölçeğine** ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre

katılımcıların medya okuryazarlık düzeyleri arasında [$t(3.996) = .000$; $p < .05$] anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Tablo 13

Katılımcıların Daha Önce Yurtdışında Bulunma Durumlarına İlişkin Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği T Testi Bulguları

Ölçek	Yurt dışında bulunma durumu	N	Mean	Ss	Sd	t	p
Küresel Vatandaşlık Ölçeği	Evet	122	101.08	19.71	1591	.456	.648
	Hayır	1471	100.36	16.48			
Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği	Evet	122	61.20	11.50	1591	1.653	.098
	Hayır	1471	62.92	10.99			

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların daha önce yurtdışında bulunma durumlarına ilişkin küresel vatandaşlık ölçeği farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, ölçeğin genelinde [$t(.456) = .648$; $p > .05$] daha önce yurtdışında bulunmuş katılımcılar ile bulunmamış katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların daha önce yurtdışında bulunma durumlarına ilişkin katılımcıların medya okuryazarlık düzeyi belirleme ölçeğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre katılımcıların medya okuryazarlık düzeyleri arasında [$t(1.653) = .098$; $p > .05$] anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır.

Tablo 14

Katılımcıların STK Üyelik Durumlarına İlişkin Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği T Testi Bulguları

Ölçek	STK üyelik durumu	N	Mean	Ss	Sd	t	p
Küresel Vatandaşlık Ölçeği	Evet	170	105.57	17.60	1591	4.264	.000
	Hayır	1423	99.80	16.54			
Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği	Evet	170	63.52	10.43	1591	.918	.359
	Hayır	1423	62.70	11.11			

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların herhangi bir STK üyelik durumlarına ilişkin **küresel vatandaşlık ölçeği** farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, ölçeğin genelinde [$t(4.264) = .000$; $p < .05$] herhangi bir STK üyeliği bulunan katılımcılar (lehine) ile STK üyeliği bulunmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların STK üye durumlarına ilişkin **medya okuryazarlık düzeyi belirleme ölçeği**nden elde edilen verilere yapılan analiz sonuçlarına göre STK üyeliği bulunan katılımcılar ile bulunmayan katılımcılar medya okuryazarlık düzeyleri arasında [$t(.918) = .359$; $p > .05$] anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır.

Tablo 15

Küresel Vatandaşlık Ölçek Puanları ile Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçek puanları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu Sonuçları

	N	X	Ss	R	p
Küresel Vatandaşlık Ölçeği	1593	100.41	16.74	.350**	.000
Medya Okuryazarlık Belirleme Ölçeği	1593	62.78	11.03		

• Küresel vatandaşlık ölçek puanları ile medya okuryazarlık ölçek puanları arasındaki ilişkiyi gösteren pearson momentler çarpım korelasyonu sonuçlarına göre, Küresel Vatandaşlık Ölçeği toplam puanları ile Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki vardır. ($r = .350$, $p < .05$).

Tablo 16

Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Küresel Vatandaşlık Düzeylerini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

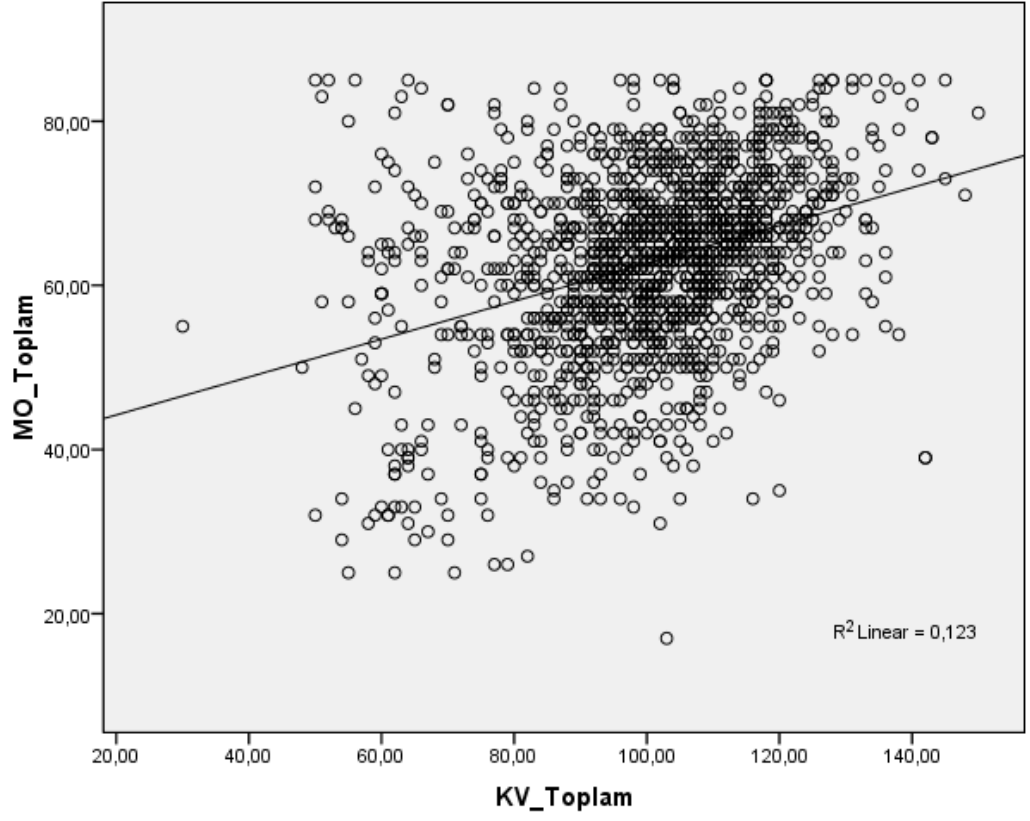
Yordanan Değişken	Yordayan Değişkenler	B	Ss	B	t	P
Küresel Vatandaşlık Düzeyi	Bilgi Sahibi Olmak	.351	.130	.102	2.702	.007**
	Analiz Edebilme/Tepki Oluşturabilme	.914	.144	.144	6,353	.000**
	Yargılayabilme/Örtük Mesajları Görebilme	.303	.204	.204	1.487	.137

R=.356, R2=.127,
Adjusted ΔR2=.125, F= 76.916 p=000, **p<.01

Tablo 16 incelendiğinde; **medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeğinin**; “bilgi sahibi olmak”, “analiz edebilme/tepki oluşturabilme” alt boyutlarının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. **Medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeğinin** “yargılayabilme/örtük mesajları görebilme” alt boyutunun ise küresel vatandaşlığı anlamlı düzeyde yordamadığı görülmektedir. Bu doğrultuda; medya okuryazarlık ölçeğinin; “bilgi sahibi olmak”, “analiz edebilme/tepki oluşturabilme”, “yargılayabilme/örtük mesajları görebilme” alt boyutlarının küresel vatandaşlık düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %12’sini yordadığı söylenebilir.

Şekil 3

Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Küresel Vatandaşlık Düzeylerini Yordamasına İlişkin Grafik

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu kısımda araştırmamız neticesinde ulaşılan verilerin analizi ve değerlendirilmesi yapılarak benzer çalışmalar ile karşılaştırma çerçevesinde sonuç ve öneriler ele alınmıştır

5.1.Sonuç ve Tartışma

Yapılan çalışma sonucu elde edilen veriler incelendiğinde araştırmada yer alan 1593 katılımcının 1147'sini kadın, 446'sını ise erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcılar öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre incelendiğinde en fazla katılımcının 305 katılımcı ile Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünden olduğu bunu 259 katılımcı ile Okul Öncesi öğretmenliği bölümü, 251 katılımcı ile İlköğretim Matematik öğretmenliği bölümü, 165 katılımcı ile Türkçe öğretmenliği bölümü, 158 katılımcı ile fen bilgisi öğretmenliği bölümü, izlemektedir. Sınıf öğretmenliği bölümü ile Psikolojik Danışman ve Rehberlik (PDR) öğretmenliği bölümleri 153'er katılımcıya sahipken en az katılım 23 katılımcı ile Resim öğretmenliği bölümünden olmuştur. Yine sınıf değişkenine göre katılımcılar incelendiğinde 1. Sınıftan 384 katılımcı, 2. Sınıftan 380 katılımcı, 3. Sınıftan 405 katılımcı, 4. Sınıftan ise 424 katılımcı yer almıştır. Katılımcıların daha önce medya okuryazarlığı dersi alıp - almadıklarına ilişkin değişken incelendiğinde katılımcıların 1168'i medya okuryazarlığı dersini almamışken 425 katılımcı daha önce medya okuryazarlığı dersini almış durumdadır. Diğer bir değişken olan daha önce yurt dışında bulunma durumunda katılımcıların 1471 kişi ile büyük oranda daha önce yurt dışında bulunmadığı sadece 122 katılımcının daha önce yurt dışında bulunduğu saptanmıştır. Başka bir değişken ise STK üyelik durumu katılımcılardan 170 tanesinin STK üyeliği mevcut iken 1423 tanesinin ise herhangi bir STK üyeliği bulunmamaktadır. Katılımcı sayısının yüksek olması ile birlikte değişken sayısının da çeşitlilik arz etmesi çalışmanın güvenilirliğine olumlu etki sağlamıştır.

5.1.1. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırma analizleri cinsiyet boyutunda incelendiğinde bağımsız örneklem t testi, erkek ve kadın katılımcıların küresel vatandaşlık ölçeğine ilişkin farklarını ortaya

koymak için kullanılmış ve ortaya çıkan sonuç incelendiğinde ölçeğin büyük çoğunluğunda kadın katılımcılar lehine anlamlı bir fark olduğu izlenmiştir. Bağımsız örneklem t testi, erkek ve kadın katılımcıların medya okuryazarlık düzeyi belirleme ölçeğine ilişkin yapılan çalışmalar neticesinde ise kadın ve erkek katılımcıların medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Çakmak, Bulut ve Taşkiran (2015) ‘‘Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanım Durumları ile Küresel Vatandaşlık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’’ adlı çalışmaları sonucunda küresel vatandaşlık düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulamamışlardır.

Yavuz (2015) yapmış olduğu araştırmada küresel vatandaşlık düzleminde cinsiyet değişkeninde anlamlandırabileceğimiz düzeyde bir farklılığa ulaşmamıştır. Ancak Durmuş (2017) öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık tutum düzeylerinin kadın öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark olduğunu saptamış, bu bağlamda kadın öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık tutumlarının daha yüksek olduğu hususunda bir sonuca ulaşmıştır. Bu düzlemde başka bir araştırmada ise Nalçacı ve Ercoşkun (2006) yapmış oldukları nicel çalışma neticesinde demokratik tutum puan ortalamalarının kadınlar lehine pozitif yönde seyredildiğini saptamıştır. Yine Ferreira (2011)’da küresel vatandaşlık algı seviyelerinin erkeklere nazaran kadın katılımcılar yönünde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmaların bizim araştırma sonuçlarımızı destekler nitelikte olduklarını söylememiz mümkündür.

Demirtaş (2021) ‘‘Öğretmenlerin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi’’ adlı çalışmasında öğretmenlerden erkek olanların kadın olanlara kıyasla daha çok medya okuryazarı olduklarını lakin erkek ve kadın öğretmenler arasındaki bu puan farkının istatistiki açıdan ciddi bir fark oluşturmadığını tespit etmiştir. Koçak (2019) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin cinsiyetlerine göre medya okuryazarlık algılarının farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer çalışmalar büyük oranda cinsiyet değişkeninin medya okuryazarlığı üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığını bizimde ulaştığımız, kadın ve erkek katılımcıların medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir yargısına destek olmaktadır.

5.1.2. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Öğrenim Gördükleri Bölüm Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bölüm değişkenine ilişkin araştırma sonuçlarında ilişkisiz örneklemeler için Tek Yönlü ANOVA testi sonucunda, küresel vatandaşlık ölçeğinin Okul Öncesi Öğretmenliğinde bulunan aday öğretmenler ile i. Matematik Öğretmenliğinde bulunan aday öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

İlişkisiz örneklemeler için Tek Yönlü ANOVA testi sonucunda, medya okuryazarlık ölçeğinin fen bilgisi öğretmenliğinde bulunan öğretmen adayları ile İngilizce öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde bulunan öğretmen adayları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Günaydın (2019) “Okul Yöneticilerinin Küresel Vatandaşlık Tutumlarının İncelenmesi” adlı çalışmasında okul yöneticilerinin branş dağılımına göre küresel vatandaşlık düzeylerinin değişip değişmediğinin tespiti hususunda araştırmaya katılan çeşitli bölümden yöneticilerin branşı küresel vatandaşlık tutum düzeyini etkilememiştir sonucuna ulaşmıştır. Demirtaş (2021) çalışmasında öğretmenlerin branşları ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir fark bulunamadığı belirtmiştir. Yine başa bir çalışmalarda Ertek (2013) ve Çakmak (2019) da olduğu gibi medya okuryazarlık düzeyleri ile branş -bölüm- değişkenleri arasında istatistiksel açıdan fark ortaya çıkamamıştır.

5.1.3. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Bulundukları Sınıf Değişkenine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğretmen adaylarının bulundukları sınıf değişkenine göre küresel vatandaşlık düzeylerinin tespiti için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmış, ilişkisiz örneklemeler için Tek Yönlü ANOVA testi sonucunda; küresel vatandaşlık ölçeğinin sınıf değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bulundukları sınıflara göre katılımcıların, medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeğine ilişkin farklarını ortaya koymak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), kullanılmıştır. Sonuç olarak medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeğinin sınıf değişkenine ilişkin 1. Sınıf (lehine) ile diğer sınıflar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Çakmak, Bulut ve Taşkiran (2015) ‘‘Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanım Durumları ile Küresel Vatandaşlık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’’ adlı çalışmaları sonucunda küresel vatandaşlık düzeyleri ile sınıf değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulamamışlardır.

Göl (2013) Yaptığı çalışmada üniversitenin eğitim fakültelerinde ilk ve son sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin küresel vatandaşlık tutum seviyelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı ancak ara sınıflar ile son sınıf öğrencileri arasında kısmen son sınıf lehine bir fark olduğu ancak bu durumun istatistiki anlamda anlamlı bir seviyede olmadığını saptanmıştır.

Yine başka bir çalışmada Karatekin, Merey, Sönmez ve Kuş (2012) ortaya koydukları çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin bulundukları kademeye göre küresel tutumlarında anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalar araştırmamızla büyük oranda örtüşmektedir.

5.1.4. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Daha Önce Medya Okuryazarlık Dersi Alıp-Almadıklarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların daha önce medya okuryazarlık dersi alıp almadıklarına ilişkin küresel vatandaşlık ölçeği farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Sonuç olarak daha önce medya okuryazarlığı dersi alan katılımcılar lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. MO eğitimini görmüş olan kişiler ile görmemiş kişilerin MO düzeyi belirleme ölçeğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre de katılımcıların medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Demirtaş (2021) yaptığı çalışma sonucu medya okuryazarlığı eğitimi alan öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu yönünde bir sonuca ulaşmıştır. Benzer sonuca Yıldırım (2017) da ulaşmış medya eğitimi alanların medya okuryazarı oldukları lehine anlamlı bir sonuç çıkmıştır.

Bu alanda yapılan çalışmalarda çoğunlukla aynı ya da benzer sonuçların çıkması medya okuryazarı olabilmek için medya okuryazarlığı eğitiminin alınmasının kaçınılmaz olduğunu ve ancak bu şekilde iyi bir medya okuryazarı olunabileceğini istatistiki olarak önümüze servis etmektedir. Bu noktada şunu belirtmek gerekir ki medya okuryazarlığı eğitimi son derece önemlidir.

5.1.5. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin Daha Önce Yurtdışında Bulunma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Yurt dışında bulunma değişkenine ilişkin yapılan Bağımsız örneklem t testi, Analizi sonucunda küresel vatandaşlık boyutunda ölçeğin genelinde daha önce yurtdışında bulunmuş katılımcılar ile bulunmamış katılımcılar arasında anlamlı bir fark saptanamamıştır. Aynı yöntem ile medya okuryazarlık düzeyi belirleme ölçeğine ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre de katılımcıların yurtdışında bulunma durumları ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Günaydın (2019) okul idarecilerinin küresel vatandaşlık düzeylerinin yurtdışına gidip gitmediği boyutunun etki edip etmediğine dönük yaptığı analiz sonucunda belli başlıklarda yurt dışına çıkma durumunun yurt dışına çıkan yöneticiler lehine farklılık sağladığını vurgulasa da bizim çalışmamızda tersi bir durum ortaya çıkmıştır.

Kanar (2021) yapmış olduğu çalışma sonucunda, küresel vatandaşlık ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutunda yurtdışında bulunmayanlar lehine anlamlı bir farklılık gösterdiğine vurgu yapmakla birlikte küresel yetkinlik ve küresel sivil katılım alt boyutlarında ölçeğin genelinde anlamlı bir fark tespit edilemediğini dile getirmiştir.

Kishino (2019) ise küresel vatandaşlığın gelişiminde yurtdışında bulunma başta olmak üzere birçok faktörü analiz etmekle birlikte sonuç olarak yurtdışında bulunmanın küresel vatandaşlığı geliştirmede son derecede önemli olduğunu bu düzlemde ciddi yer kapladığını tespit etmiştir.

5.1.6. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin STK Üyelik Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Katılımcıların Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK) üyelik durumlarının, küresel vatandaşlık düzeyleri ile medya okuryazarlık düzeylerine etkilerinin ortaya çıkması için yapılan araştırma sonucuna göre, bağımsız örneklem t testi katılımcıların herhangi bir STK üyelik durumlarına ilişkin küresel vatandaşlık ölçeği farklarını ortaya koymak için kullanılmış. Sonuç olarak herhangi bir STK üyesi bulunan katılımcılar (lehine) ile STK üyesi bulunmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Yine Bağımsız örneklem t testi ile katılımcıların STK üye olma değişkenine ilişkin medya okuryazarlık düzeyi belirleme ölçeğinden elde edilen veriler ile yapılan analiz

sonuçlarına göre ise STK üyeliği bulunan katılımcılar ile bulunmayan katılımcılar medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Kanar (2021) yaptığı çalışma sonucu herhangi bir STK'ye üye olan katılımcıların küresel vatandaşlık düzeylerinin herhangi bir STK üyesi olmayan katılımcılara göre daha yüksek puanlara sahip olmasına rağmen fark, istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülemediği sonucuna ulaşmıştır. Günaydın (2019) ise farklı kesimden katılımcılar üzerine yaptığı analizinde küresel yetkinlik ve küresel sivil katılım alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa ulaşamadığı görülmüştür.

5.1.6. Katılımcıların Küresel Vatandaşlık Düzeyleri ve Medya Okuryazarlığı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Sonuç ve Tartışma

Küresel vatandaşlık düzeyi ile medya okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki varlığı sayısal verilerden elde edilen bulgular neticesinde analiz edilmiş ve çalışmanın nihai sonucu olarak aralarındaki ilişki ortaya konulmuştur. Medya okuryazarlık düzeyi öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir.

Yazgan (2013) “Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri İle Aktif Vatandaşlığa İlişkin Demokratik Değer Düzeyleri Arasındaki İlişki” adlı çalışması sonucunda fertlerin medya okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından aktif vatandaş olabilmek için sahip olunması gereken beceri ve değerleri geliştirmede etkisinin olduğunu vurgulamıştır. Kısmen benzer sonuçlar bizim çalışmamızı destekler nitelikte olmakla birlikte Bilgili ve Akbulut (2008) medyanın küresel düzenin tüm dünya vatandaşları tarafından içselleştirilmesinde vazgeçilmez bir araç olduğunu vurgulamıştır. Genç ve Güner (2013)’in yaptıkları çalışma sonucu ulaştıkları medyanın çeşitli sunular vasıtasıyla küreselleşmiş bir toplum oluşturma gayesi güttüğü verisi de yine medya okuryazarlığı ve küreselleşme - küresel vatandaşlık mefhumlarını bir araya getirmesini sağlamıştır. Nitekim Kıncal (2007) araştırmasında medya okuryazarlık düzeyinin küreselleşmeyi aktif olarak idrak edilme düzeyini arttırdığına dair elde ettiği sonuçla çalışmamızda elde edilen sonuçlar paralellik göstermektedir.

Bireyin küresel vatandaş olabilmesi için sahip olması gereken en önemli özelliklerden biri şüphesiz dünyada cereyan eden gelişmeleri yakinen takip edebiliyor olması, bu gelişmeleri adlandırabilmesi ve varsa üzerine düşen bir şey bunu yerine

getirebilmesidir. Bu hususta medya ve teknolojinin önemi apaçık meydana çıkmaktadır (Engin ve Sarsar, 2015). Bireyler medya okuryazarlığı becerileri sayesinde sosyal yaşamda etkin olarak görev almakta ve aktif, küresel vatandaş davranışları sergilemektedir (Yazgan, 2021). Benzer çalışmalar gösteriyor ki medya ve medya okuryazarlığı ile aktif, dijital ve küresel vatandaşlık kavramları bir birini tamamlayıcı ve geliştirici kavramlardır.

Sonuç olarak günümüz dünyasının gün geçtikçe yükselen iki önemli kavramı olarak karşımıza çıkan, literatürde kendine sıkça yer bulmaya başlayan, önemini ve değerini yükselen bir grafikte arttıran iki önemli kavramı, medya okuryazarlığı ile küresel vatandaşlık kavramlarını bu çalışmamızda bir araya getirerek bu kavramların arasındaki bağlantıya vurgu yapmaya çalıştık. Ulaştığımız verilerle ve istatistiki analizlerle küresel vatandaşlık ve medya okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi bilimsel temelde ortaya koymuş olduk. Bu çalışmanın benzer çalışmalara örnek olması ve alanyazına katkı sunması beklenmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında sunulacak öneriler iki temel başlıkta ele alınmıştır. Bu başlıklar uygulayıcı ve araştırmacı başlığı olarak ortaya konulmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Öğretmen adayları arasında medya okuryazarlık dersi alanların bu dersi almayanlara kıyasla daha iyi bir medya okuryazarı oldukları ve gelişen teknoloji ile medya okuryazarı olmanın öneminin sürekli olarak arttığı saptandığından bu dersin eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler eğitimi alanında olduğu gibi diğer bölümlerde de zorunlu olması veya alan seçmeli ders olarak bütün bölümlerde tüm öğrencilerin bu dersi alabileceği şekilde düzenlenmesi gerektiği önerilmektedir.
- Sivil toplum kuruluşlarına (STK) üyelik durumunda küresel vatandaşlık düzeyinin daha yüksek seviyelere geldiği görülmüştür. Küresel vatandaşlık seviyesinin artmasını sağlamak adına okullarda sosyal kulüpler başta olmak üzere öğrencilerin aktif katılım gerçekleştirebileceği, sosyal katılım duyguları

yüksek bir şekilde kendilerini hissedebileceği etkinliklere ve faaliyetlere etkin katılımları sağlanmalı ve STK'lere üye olmayı teşvik edici çalışmalar yapılmalı ve özendirilmelidir.

- Küresel vatandaşlık ve medya okuryazarlığı arasındaki pozitif yönde ve anlamlı ilişkinin daha da yükseltilmesi için öğretmenler adaylarına ve öğretmenlere eğitici seminerler, programlar ve hizmet içi eğitimler gibi destekleyici ve yönlendirici etkinlikler yapılabilir.
- Öğrencilerin medya okuryazarlık düzeyinin artması ve küresel birer vatandaş olabilmeleri için dikkatlerini çekme adına başta sosyal medya olmak üzere medya kanalları üzerinden sevilerine uygun eğlendirici ve öğretici bilgilendirmeler yer verilmelidir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma sınırlı sayıda üniversitenin eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına yönelik yapılmıştır. Benzer çalışmalarda evreni daha iyi yansıtabilecek şekilde bir örneklem oluşturulması yönünde çaba sarf edilmesi önerilmektedir.
- Bu çalışma öğretmen adaylarına yönelik olarak planlanmış ve yapılmıştır. Benzer çalışmalar doğrudan öğretmenlere de yapılabilir.
- Küresel vatandaşlık ve medya okuryazarlığı kavramları toplumun her katmanını ilgilendirdiğinden benzer şekilde araştırmalar farklı örneklem gruplarına da uygulanabilir.
- Medya okuryazarlığı ve küresel vatandaşlık ilişkisi üzerine nitel veya nicel farklı yöntem ve teknikler kullanılarak benzer çalışmalar ortaya konulabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. (2005). Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Öğretmen Niteliklerinde Yeni Bir Boyut: Bilgi Okur Yazarlığı. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, (167).
- Alagözlü, Ç. , (2012). *Türkiye’de ve Avrupa Birliği ülkelerinde medya okuryazarlığı* [Uzmanlık Tezi]. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Ankara.
- Alpaslan, G. (2008). *Küreselleşme sürecinde ulus-devlet ve vatandaşlık ilişkisi: Vatandaşlığın dönüşümü*. [Yayımlanmış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Altun, A. (2008). Türkiye’de Medya Okuryazarlığı. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 16, 30-34.
- Altun, A. (2010). *Medya okuryazarlığının sosyal bilgiler programlarıyla ilişkilendirilmesi ve öğretimi*. [Yayımlanmış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altun, A. (2010b). Kanada’daki Medya Okuryazarlığı Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10 (2), 42-57.
- Altun, A. (2011). Unesco’nun Medya Okuryazarlığı Eğitimi Faaliyetlerine Toplu Bir Bakış (1977-2009). *Milli Eğitim*, (191), 86-107.
- Anagün, Ş.S., Atalay. N. Ve Kılıç, Z. (2016). Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 160-175.
- Asrak Hasdemir, T. (2012). Gelenekselden Yeni Medya Okuryazarlığına: Türkiye Örneğinde Bir Değerlendirme. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 23-40.
- Ateş, D. (2007). Ulus devletin siyasal meşruiyeti: Küreselleşmenin yansımaları. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 32-55.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 61-82.
- Banaz, E. (2017). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi
- Bank, J. A. (2004). Teaching for Social Justice, Diversity, and Citizenship in a Global World, *The Educational Forum*, 68, 289-298.

- Bilgili, C. ve Akbulut, N. T. (der.). (2008). Medya ve küreselleşme: Yeni emperyalizm döneminde medyanın yapısal dönüşümü. Küreselleştirme makinesi: Medya (1. Baskı) içinde (23- 40). İstanbul: Beta Yayınları.
- Bilici, İ.E. (2011). *Türkiye’de Ortaöğretimde Medya Okuryazarlığı Dersi İçin Bir Model Önerisi* [Yayımlanmış doktora tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Binark, M. ve Bek, M.G. (2007). *Eleştirel medya okuryazarlığı: kuramsal yaklaşımlar ve uygulamalar*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Binark, M.ve Bek, M.G. (2010). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı* (2. Basım). İstanbul: Kalkedon.
- Bornman, E., & Schoonraad, N. (2001). The many faces of globalization. *Musaion*, 19(1), 83-114.
- Burrows, D. (2004). World citizenship. Paper presented at the American Council on Education Regional Conference on New Directions in International Education, Beloit, Wisconsin.
- Bozkurt, F. ve Coşkun, D. (2018). 21. YY Okuryazarlığı: Öğretmen Adaylarının Medya Algılarına Genel Bir Bakış. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 493-511.
- Ceylan, Yasin (2010); “Yirmi Birinci Yüzyılda Eğitim Nasıl Olmalıdır. Küreselleşme Sürecinde Eğitim Sorunlarının Felsefî Boyutu,” Uluslararası Eğitim Felsefesi Kongresi, 6-8 Mart 2010, Eğitim Bir Sen Yayınları, Ankara, Bildiriler ve Tartışmalar İçinde, s. 116-118.
- Combi, F. (2009). Citizenship and interculturalism today, In Galiero, M., Grech, W. and Kalweit, D. (Ed.). *Global citizenship education the school as a foundation for a fair World*. Outlook Coop
- Çakmak, E. E. (2019). *Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Çakmak, E. (2013). Çocuk Hakları Ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (22), 209-224.
- Çakmak, Z., Bulut, B., & TAŞKIRAN, C. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının internet kullanım durumları ile küresel vatandaşlık algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 5(1), 99-112.

- Çetinkaya, S. (2008). *Bilinçli medya kullanıcıları yaratma sürecinde medya okuryazarlığının önemi*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Çolak, K. (2015). *Sosyal Bilgiler ile Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Derslerinde Küresel Vatandaşlık Eğitimi* [Yayımlanmış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi
- Davies, L. (2006.) Global citizenship: Abstraction or framework for action?. *Educational Review*, 58(1), 5-25
- Demirtaş, E. (2021). *Öğretmenlerin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Deveci, H. ve Çengelci, T. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarından Medya Okuryazarlığına Bir Bakış. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 25-43.
- Dolanbay, H. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Yönelik Medya Okuryazarlığı Eğitimi Modeli* [Yayımlanmış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Durmuş, G.(2017). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Vatandaşlık Ve Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi.
- Engin, G., & Sarsar, F. (2015). Investigation of primary school teacher candidates' global citizenship levels Sınıf öğretmeni adaylarının küresel vatandaşlık düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 12(1), 150-161.
- Engle, Shirley H. ve Anna Ochoa (1988); *Education for Democratic Citizenship: Decision Making in the Social Studies*, Teachers College, New York, s. 11
- Erdem, C. (2018). *Öğretmen Adayları İçin Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı Tasarısı* [Yayımlanmış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Ersoy, A. F. (2007). Sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin etkili vatandaşlık eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Yayınları*, 2007.
- Ertek, Z. Ö. (2013). *Sınıf öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Fairbrass, S.(2002). Citizenship or Global Citizenship. *Teaching Business&Economics*. Autumn 6,3, 42-48.

- Ferreira, R. (2011). Development Of An Instrument To Measure High School Students' Global Awareness And Attitudes: Looking Through The Lens Of Social Sciences, Ph.D. Thesis, Florida International University
- Gallavan, N. P. (2008). Examining teacher candidates' views on teaching world citizenship. *The Social Studies*, 99(6), 249-254.
- Genç, S. Z., & Güner, F. (2013). Küreselleşme-Medya Okuryazarlığı İlişkisi (Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Durum Tespiti). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 1-24.
- Genç, S. Z. (2017). Değişen değerler ve yeni eğitim paradigması (1. Baskı). Pegem Akademi.
- Gökçe, E. (2000). Yirmi birinci yüzyılın öğretmeni. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 270, 21-26.
- Göl, E. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık tutum düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir
- Gülalp, Haldun (2007); *Ulus Devlet Aşılıyor mu? Vatandaşlık ve Etnik Çatışma: Ulus Devletin Sorgulanması* (1. Baskı). Metis Yayınları.
- Gün, M. ve Kaya, İ. (2017). Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Uygulamasının Öğrencilere Katkıları Üzerine Bir Değerlendirme. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 119-132.
- Günaydın, H. (2019). *Okul Yöneticilerinin Küresel Vatandaşlık Tutumlarının İncelenmesi*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). Medya Okuryazarlığı Ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 39, 59-73.
- Hasdemir, T. A. ve Demirel, F. G. (2012). İletişim Eğitimi ve Medya Okuryazarlığı: Türkiye'deki Uygulamadan Bir Kesit. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 27, 176-191.
- Heater, D. (1990). *Citizenship: The civic ideal in world history, politics and education*. London & New York: Longman
- Heater, D. (2007). *Yurttaşlığın kısa tarihi*. (Çev.: M. Delikara Üst). İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

- Held, D. (1995). Democracy and the global order: From the modern state to cosmopolitan governance. Stanford: Stanford University.
- İçen, M. ve Akpınar, E. (2012). Küresel vatandaşlık eğitiminin uluslar arası sorunların çözümündeki rolü. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 277-290.
- İnal, K. (2009). *Medya Okuryazarlığı Elkitabı*. (1. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- İnceoğlu, Yasemin (2006). Medyayı Doğru Okumak. Nurçay Türkoğlu (Ed.) *Medya Okuryazarlığı*. (1.Baskı, s.4-7) İstanbul. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- İbrahim, T. (2005). Global citizenship education: Mainstreaming the curriculum?. *Cambridge Journal of Education*, 35(2), 177-194.
- Kalan, Ö. G. (2010). “Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: ebeveynlerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(39), 59–73.
- Kalan, Ö. G. (2011). “Medya Okuryazarlığı ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(39), 59–73.
- Karabağ, Servet (2006). *Mekânın Siyasallaşması*,(1. Baskı). Gazi Kitabevi.
- Karataş, A. (2008). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri C*
- Karatekin, K., Merey, Z., Sönmez, Ö. F. Ve Kuş, Z. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İnsan Hakları Eğitimine Yönelik Tutumları, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* Volume 7/4, P. 2193-2207, Ankara
- Karakaya, S. (2006). Türk Medyasında Haberin Manipülasyonu ve Dezenformasyon. Nurçay Türkoğlu (Ed.) *Medya Okuryazarlığı*. (1.Baskı, s.176-178) İstanbul. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Karaman Kepenekçi, Y. (2008). Eğitimciler için insan hakları ve vatandaşlık. Ekinoks Yayınları.
- Karaman, M. K. ve Karataş, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri. *İlköğretim Online*, 8 (3), 798-808.
- Karasar, N.(2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.

- Kartal, O.Y. (2013). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri İle Aktif Vatandaşlık Bağlamında Toplum Yaşamına Katılma Düzeyleri Arasındaki İlişki* [Yayımlanmış doktora tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Koçak, M. (2019). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı Algıları Üzerine Bir İnceleme: Erzurum İli Örneği*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Katzarska-Miller, I., Reysen, S., Kamble, S., V. and Vithoji, N. (2012). Cross-national differences in global citizenship: comparison of bulgaria, india and the united states. *Journal of Globalization Studies*, 3(2), 166–183.
- Kishino, H. (2019). Global citizenship development: Effects of study abroad and other factors. *Journal of International Students*, 9(2), pp.535-559.
- Kıncal, R. Y. (2007). Media literacy as a means of perceiving globalization, ISA RC 47 Social Classes and Social Movements- Globalization, Conflicts and Experiences of Localities. University of Rome, “la Sapienza”, Faculty of Sociology, Rome.
- Kıncal, R. Y. ve Kartal, O. Y. (2009). Medya Okuryazarlığı Eğitimi. *Milli Eğitim*, 181, 318-333.
- Kozikoğlu, İ. ve Altunova, N. (2018). Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Öz-yeterlik Algılarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerini Yordama Gücü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8 (3), 522-531.
- Kozikoğlu, İ. ve Özcanlı, N. (2020). Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Öğreten Becerileri ile Mesleğe Adanmışlıkları Arasındaki İlişki. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi* 9 (1), 270-290.
- Kurt, Adile A. ve Kürüm, Dilruba (2010). Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişki: Kavramsal Bir Bakış. Mehmet Akif Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (2), 20-34.
- Kutoğlu, Ü. (2006). Medya Okuryazarlığı Ve Çocuk Eğitimi, Nurçay Türkoğlu (Editör). *Medya Okuryazarlığı*. 1. Baskı, İstanbul. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınevi, 62-71.
- Marshall, H. (2005). Developing The Global Gaze in Citizenship Education; Exploring the Perspectives of Global Education NGO Workers in England, *International Journal of Citizenship and Teacher Education*, (1). 2, 76- 91.

- Marshall, H. (2009). Educating the European citizen in the global age: Engaging with the post-national and identifying a research agenda. *Journal of Curriculum Studies*, 41(2), 247-267.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2008). Öğretmen yeterlikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Morais, D.B., Ogden, A.C. (2011). Initial development and validation of the global citizenship scale. *Journal of Studies in International Education*, 15(5), 445– 466.
- Nalçacı, A. & Ercoşkun, M. H. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı 14
- Ofcom, (2010). "New Chair of the Associate Parliamentary Media Literacy Group". Media Literacy e-bulletin <https://www.ofcom.org.uk/about-ofcom/latest/features-and-news>
- Oktay, Ayla ve Orhan Oğuz, Halis Ayhan (2001); 21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, Serdar Yayıncılık.
- Osler, A., & Vincent, K. (2002). Citizenship and the challenge of global education. United Kingdom: Trentham Books
- Oxfam, (2006a). What is global citizenship?, English and Global Citizenship Guide (openrepository.com) Adresinden 01.01.2022 tarihinde alınmıştır.
- Oxfam, (2006b). Education for global citizenship: A guide for schools. Retrieved from "Küresel vatandaşlık için eğitim okullar için bir rehber" | için arama sonuçları Oxfam GB Adresinden 01.01.2022 tarihinde alınmıştır.
- Oxfam, (2006c). Developing global citizens within Curriculum for Excellence
- Oxfam, (2015a). Education for Global Citizenship: A guide for teachers. Retrieved from: Oxfam Eğitim | Oxfam GB Adresinden 03.01.2022 tarihinde alınmıştır.
- Oxfam, (2015b). Education for global citizenship a guide for schools. Retrieved from Küresel Vatandaşlık Rehberleri (openrepository.com) Adresinden 13.01.2022 tarihinde alınmıştır.
- Önal, H. İ. (2007). Medya Okuryazarlığı: Kütüphanelerde Yeni Çalışma Alanı. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (3), 335-359.

- Özel, A. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Algılarının İncelenmesi* [Yayımlanmış doktora tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Özonur, D. ve Özalpman, D. (2009). Türkiye’de Medya Okuryazarlığı Projesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 15, 195-212. https://www.gcedclearinghouse.org/sites/default/files/resources/180091eng_0.pdf
- Reysen, S., Larey, L. W., and Katzarska-Miller, I. (2012). College course curriculum and global citizenship. *International Journal of Development Education and Global Learning*, 4, 27-39.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, (2006). Akıllı İşaretler Nedir. <https://www.rtukisaretler.gov.tr/AIsaretlerPublic/content?id=1&mid=3>adresinden 18.01.2022 tarihinde alınmıştır.
- Söylemez, Y. S. (2012). *Asya Ve Okyanusya Ülkelerinde Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Türkiye ve Yeni Zelanda Karşılaştırması* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi
- Sezer, N. (2019). Medya Okuryazarlığı http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/medya_okuryazarligi_u137.pdf Erişim tarihi: 16.01.2022
- Sur, E. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Şahin, A. (2014). *Eleştirel medya okuryazarlığı*.(1.Baskı)Anı Yayıncılık.
- Şahin, İ. ve Çermik, F.(2014). Küresel Vatandaşlık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19 (31), 207-218
- Şahin, İ. F. (2011). *Küreselleşme, Avrupa Birliği ve Türkiye* (1. Baskı).Pegem Akademi.
- Şeylan, S. (2008). *Medya Okuryazarlığı Ders Uygulamalarında Dünya Üzerinde Görülen Aksaklıklar*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi] İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Taşkıran, N. Ö. (2012). Medya okuryazarlığı: Avrupa profili. Umuttepe Yayınları.
- Tezgel, R. (2008). Yeni ilköğretim programlarında insan hakları vatandaşlık ve kentlilik eğitimi. Araştırma Yayınları, Ankara

- Topuz, H. (2006). Medya eğitimi: Medya çözümlemesi, Nurçay Türkoğlu (Ed.), *Medya Okuryazarlığı*. (1.Baskı, s.1-3) İstanbul. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Ulutaş, E. (2012). *Değişen vatandaşlık ilişkilerinin dayandığı nokta: Toplumsal sözleşme temelli bir anayasa (Türkiye örneği)*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi].Selçuk Üniversitesi
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2015). Global citizenship education: Topics and learning objectives. UNESCO Retrieved from Programmable Search Engine (google.com)
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2017). Global citizenship education guide for policy makers. APCEIU. Retrieved from
- Urry, J. (2001). Küreselleşme ve vatandaşlık. Türkiye Günlüğü, 64(Kış), 88-96.
- Ünsal, H. (2009). Avrupa birliği vatandaşlığına bağlanan sonuçlar ve bu sonuçların vatandaşlık hukukunun genel kuralları çerçevesinde değerlendirilmesi. I.Uluslararası Avrupa Birliği, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu içinde (s.248-252). 28-30 Mayıs 2009, Uşak: Uşak Üniversitesi Avrupa Birliği Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Yavuz, M., Özkaral, T. ve Yıldız, D. (2015). Uluslararası Raporlarda Öğretmen Yeterlikleri ve Öğretmen Eğitimi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 2(2), 60-71.
- Yavuz, S. (2015). *Farklı spor dallarındaki sporcu seyirci ve yöneticilerin küresel vatandaşlık ve saldırganlık ilişkisi*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Yazgan, A.D. (2013). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri İle Aktif Vatandaşlığa İlişkin Demokratik Değer Düzeyleri Arasındaki İlişki* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Yazgan, A. D. (2021). Yerel Medya Yayın Yöneticilerinin Aktif Vatandaşlık Konsepti ve Türkiye'deki Medya Okuryazarlığı Eğitimi Arasındaki İlişki Üzerine Görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*.
- Yıldırım C.(1966). Eğitimde Araştırma Metotları. Ankara: Akyıldız Matbası.

- Yıldırım, Ş. (2017). *Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili becerileri ve görüşleri*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yüksel, A. (2018). *Öğretmenlerin Çokkültürlü Yeterlik Algılarının Küresel Vatandaşlık Algıları Üzerine Etkisi Ve Kültürel Zekânın Bu İlişki Üzerindeki Aracı Etkisinin Belirlenmesi* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

EKLER

EK 1 Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz	() Kadın () Erkek
2. Üniversiteniz	() Adıyaman Üniversitesi () Artvin Çoruh Üniversitesi () Fırat Üniversitesi () İnönü Üniversitesi () Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi () Muş Alparslan Üniversitesi
3. Bölümünüz	() Bilgisayar ve Öğretim Teknoloileri () Resim Öğretmenliği () Fen Bilgisi Öğretmenliği () Matematik Öğretmenliği () İngilizce Öğretmenliği () Okul Öncesi Öğretmenliği () Sınıf Öğretmenliği () Türkçe Öğretmenliği () Sosyal Bilgiler Öğretmenliği () Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı () Diğer:
4. Sınıf Düzeyiniz	() 1 () 2 () 3 () 4
5. Daha önce medya okuryazarlığı dersi aldınız mı?	() Evet () Hayır
6. Gün içersin de internette ne kadar zaman geçiriyorsunuz?	() 0-1 Saat () 1-3 Saat () 3-5 Saat () 5 ve daha fazla
7. Ne sıklıkla webde bilgi arıyorsunuz?	() Her gün () Haftada birkaç kez () Haftada bir () Ayda bir () Hiçbir zaman
8. En çok kullandığınız sosyal medya uygulaması nedir?	() Twitter () Instagram () Facebook () Youtube () WhatsApp () Diğer:
9. Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna (STK) üye misiniz?	() Evet () Hayır
10. Yurt dışına çıktınız mı?	() Evet () Hayır

EK 2 Küresel Vatandaşlık Ölçeği

	<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Kararsızım</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>
1. Dünya genel olarak adil bir yerdir.					
2. Bence, dünya genelinde insanlar hak ettikleri ödül ve cezaları alırlar.					
3. Dünyadaki bazı insanların diğerlerinden daha fazla imkân sahibi olması sorun değildir.					
4. Kıtık zamanında, ihtiyacımız olan şeyleri almak için başkalarına güç kullanmak bazen gereklidir.					
5. Dünya genelinde birçok insanın yeterince çalışmadıkları için fakir olduğunu düşünüyorum.					
6. Bana göre, dünyadaki çoğu insan sahip olması gerekenleri elde edebilmektedir.					
7. Farklı kültürlerden gelen insanlarla farklı yollarla iletişim kurabilirim.					
8. Mümkün oldukça organik ürün satın almaya dikkat ederim.					
9. Genellikle iletişim tarzımı diğer insanların kültürel birikimine göre ayarlarım.					
10. Bir grup insan önünde acil küresel bir sorun hakkındaki görüşlerimi ifade ederken kendimi rahat hissederim.					
11. Bu dünyanın en can sıkıcı sorunlarından bazılarında fark yaratabileceğim birkaç yol biliyorum.					
12. Dışlanmış küresel kişilere ya da yerlere zarar verdiği bilinen marka ve ürünleri boykot edebilirim.					
13. Tüm dünyayı ilgilendiren çevresel ya da sosyal bir sorunu azaltmaya yardım etmek için nasıl bir yer oluşturmam gerektiğini biliyorum.					
14. Diğer kültürlerden insanlarla etkileşim kurduğumda farkında olmadan kendi davranış ve kişisel özelliklerimi onlara göre uyarlarım.					
15. Beni ilgilendiren küresel sorunlara diğer insanların da dikkatini çekmeyi başarabilirim.					
16. Dışlanmış insanların ve yerlerin iyi temsilcileri olarak bilinen marka ve ürünleri özellikle satın alabilirim.					
17. Uluslararası ilişkileri etkileyen mevcut sorunlar hakkında bilgi sahibiyim.					
18. Önümüzdeki altı ay içinde, yurtdışındaki bireyler ve topluluklar için gönüllü olarak çalışmayı düşünebilirim.					
19. Önümüzdeki altı ay içinde, küresel insancıl bir kuruluş ya da projede yer alabilirim.					
20. Önümüzdeki altı ay içinde, uluslararası politika hakkındaki görüşlerimi bir web sitesi, blog ya da sohbet odasında dile getirebilirim.					

21. Önümüzdeki altı ay içinde, küresel insancıl bir sorunun çözümüne yönelik gayri resmi olarak (gönüllü) bir grupla birlikte çalışabilirim.					
22. Önümüzdeki altı ay içinde, genç insanların küresel sorunlar hakkındaki görüşlerini dile getirdikleri bir üniversite forumuna, konsere, tiyatro performansına ya da başka bir etkinliğe katılabilirim.					
23. Önümüzdeki altı ay içinde, tüm dünyayı ilgilendiren çevresel, sosyal ya da siyasi sorunlar hakkındaki görüşlerimi dile getirmek için bir radyo ya da gazete ile irtibata geçebilirim.					
24. Önümüzdeki altı ay içinde, zamanımı yurtdışındaki bireyler ya da topluluklar için gönüllü iş yapmak üzere ayarlayabilirim.					
25. Önümüzdeki altı ay içinde, küresel sorunlar ya da kaygılar üzerine bir kamu araştırması için hükümetten birileriyle iletişim kurabilir ya da birilerini ziyaret edebilirim.					
26. Yerel bir medya kaynağına küresel eşitsizlik ve küresel sorunlar hakkındaki kaygılarımı ifade ettiğim bir görüş yazısı yazabilirim.					
27. Önümüzdeki altı ay içinde, küresel bir yardım kuruluşuna ücretli (aidatlı) üye olabilir ya da bağış yapabilirim.					
28. Önümüzdeki altı ay içinde, dünyanın her yerinden zorluk içinde olan insanlara yardım etmeyi düşünebilirim.					
29. Önümüzdeki altı ay içinde yürüyüş, dans, koşu ya da bisiklet sürüşü aktivitelerine küresel bir sebep için katılabilirim.					
30. Önümüzdeki altı ay içinde, dünyanın genelini ilgilendiren çevresel kriz ile ilgili bir programa katılmayı düşünebilirim.					

EK 3 Medya Okuryazarlık Ölçeği

	<i>Hiçbir zaman</i>	<i>Nadiren</i>	<i>Ara sıra</i>	<i>Sıklıkla</i>	<i>Her zaman</i>
1. Kitle iletişim araçlarının aktardığı örtük (geri planda kalan) mesajların farkına varırım.					
2. Kitle iletişim araçlarında yer alan mesajların doğruluğuna ve yanlışlığına kendim karar verebilirim.					
3. Kitle iletişim araçları tarafından üretilen tüketim kültürü, şiddet vb. değerlerin farkına varırım.					
4. Kitle iletişim araçlarının politik, ekonomik, kültürel, sosyal önceliklerinin olduğunu fark ederim.					
5. Mesajların hangi amaçlarla (sosyal sorumluluk, tüketim, bilgi verme eğlendirme vb.) oluşturulduğunu fark ederim.					
6. Kitle iletişim araçlarındaki yayınların olumlu yanlarını belirlerim.					
7. Kitle iletişim araçlarındaki yayınların olumsuz yanlarını belirlerim.					
8. Kitle iletişim araçlarının yayınlarında kanuni kurallara bağlı kalınıp kalınmadığını takip ederim.					
9. Kitle iletişim araçlarının yayınlarında etik kurallara bağlı kalınıp kalınmadığını takip ederim.					
10. Kitle iletişim araçlarında yanlış habercilik yapıldığının hemen farkına varırım.					
11. Kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajlara eleştirel bir bakış açısıyla bakarım.					
12. Kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajlardaki anlamları çözümlemede yeterliliğe sahibim.					
13. Kitle iletişim araçlarının bireyleri nasıl etkilediği konusunda yeterliliğe sahibim.					
14. Kitle iletişim araçlarındaki yayınların olumsuzluklarından korunma konusunda önerilerde bulunurum.					
15. Kitle iletişim araçlarındaki mesajlara olumlu tepki veririm.					
16. Kitle iletişim araçlarındaki mesajlara olumsuz tepki veririm.					
17. Verilen mesajların farklı kitle iletişim araçlarında farklı biçimlerde oluşturulduğunu bilirim.					
18. Birey olarak kitle iletişim araçlarındaki üretim sürecine ne kadar etkim olabileceğini bilirim					
19. Kitle iletişim araçlarında yapılan gizli reklâmı fark ederim.					
20. Sponsorların yayın üzerindeki etkisini gözlemleyebilirim.					

İZİN BELGELERİ

Ek 4 Etik Kurul Kararı

	Etik Tarih ve Sayısı: 01.02.2021-10540 T.C. FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu
Sayı : E-97132852-302.14.01-10540 Konu : Etik Kurul Değerlendirmesi	
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALINA	
Anabilim Dalınız Öğretim Üyesi Doç. Dr. Birol BULUT'un danışmana olduğu yüksek lisans öğrencisi Enes KOÇAR'a ait "Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri İle Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu çalışma ile ilgili Etik Kurul Kararı ekte sunulmuştur.	
Gereğini ve bilgilerinizi rica ederim.	
Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ Kurul Başkanı	

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACILARIN ADI SOYADI
28.01.2021	03	6	Sorumlu Araştırmacı : Doç.Dr. Birol BULUT Yardımcı Araştırmacı: Enes KOÇAR

KARAR

"Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri İle Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ (Başkan)			
Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	İmza	Doç. Dr. Rıfat BİLGİN (Üye)	İmza
Prof. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza	Doç.Dr. Haki PEŞMAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç.Dr. Yunus Emre KARAKAYA (Üye)	İmza
Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	İmza	Dr. Öğr. Üyesi Serkan BİÇER (Üye)	İzinli
Doç.Dr. Erkan Turan DEMİREL (Üye)	İmza	Dr.Öğr. Üyesi Ayşe Ülku KAN (Üye)	İmza
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Sekreteri: Pınar ARSLAN			İmza

Ek 5 Araştırma İzin Belgesi

	12.11.2021-109024	T.C. FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Genel Sekreterlik
Saya : E-11611387-044-109024 Konu : Anket Uygulama İzni (Enes KOÇAR)		12.11.2021
DAĞITIM YERLERİNE		
Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Enes KOÇAR'ın, "<i>Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi</i>" isimli çalışması kapsamında; 2021-2022 eğitim - öğretim yılı güz yarıyılında, 20.11.2021 - 25.12.2021 tarihleri arasında, Üniversitemiz Eğitim Fakültesi bünyesinde veri toplayabilmesi talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür. Bilgileriniz ile gereğini rica ederim. Prof. Dr. Mehmet YILMAZ Rektör V. Ek: Yazı (20 Sayfa) Dağıtım: Eğitim Fakültesine Eğitim Bilimleri Enstitüsüne		
Bu		

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-50235129-044--110750
Konu : Anket Uygulama İzni (Enes KOÇAR)

19/11/2021

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Fırat Üniversitesi Rektörlüğü Elazığ

İlgi : 15/11/2021 tarihli ve 109050 sayılı yazınız,

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Enes KOÇAR'ın, "Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu çalışmasını Üniversitemiz Eğitim Fakültesinde uygulama talebi uygun görülmüştür. Gereğini bilgilerinize arz ve rica ederim.

Prof.Dr. Nusret AKPOLAT
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:Yazı.

T.C.
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : E-16357079-044-37656
Konu : Anket Uygulama İzni (Enes KOÇAR)

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Genel Sekreterlik

İlgi : 12.11.2021 tarihli ve 109050 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Enes KOÇAR'ın "*Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*" isimli çalışması kapsamında, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılı güz yarıyılında 20.11.2021-25.12.2021 tarihleri arasında Üniversitemiz Eğitim Fakültesi bünyesinde veri toplamasına ilişkin talebi Rektörlüğümüzce uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Cumhur KIRILMIŞ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 25.11.2021-113576

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-28677689-000-357495
Konu : Anket Uygulama İzni (Enes KOÇAR)

25.11.2021

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 12.11.2021 tarihli ve 11611387-044.01.01-E.109050 sayılı yazımız
b) EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI'nın 23.11.2021 tarihli ve E-89241861-000-357188 sayılı yazısı

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Enes KOÇAR'ın, "Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu tez çalışması kapsamında araştırmalarına, Üniversitemiz Eğitim Fakültesinde uygulaması uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Sırrı Sunay GÜRLEYÜK
Rektör a.
Rektör Yrd.

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-51732808-604.01.01-30180
Konu : Araştırma İzni (Enes KOÇAR)

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 15.11.2021 tarihli ve 29566 sayılı yazınız.

İlgi tarihli ve sayılı yazınıza istinaden, Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Enes KOÇAR'ın, "Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" konulu tez çalışması için Üniversitemiz Eğitim Fakültesinde gerekli araştırmayı yapması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Yaşar KARADAĞ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

T.C.
FİRAT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ TEZ BENZERLİK RAPORU

FORM
20

I - ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı ve Soyadı	Enes KOÇAR	Öğrenci No:182410105
Bilim Dalı	Sosyal Bilgiler Eğitimi	
Programı	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora	

II - TEZ BİLGİLERİ

Tez Başlığı (Enstitü Tescilli)	Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ile Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi
Danışman	Doç. Dr. Birol BULUT
II. Danışman	

III - ENSTİTÜ BENZERLİK RAPORU

Yukarıda bilgileri verilen öğrencimizin tezi, CD ortamında MSWORD ve PDF formatında vermiş olduğu kopyaları kullanılarak aşağıda belirtilen filtreler uygulanmak suretiyle TURNİTİN intihal tespit programında analiz edilmiştir:

1. Kaynaklar bölümü hariç
2. Özet ve Abstract dâhil, diğer ön bölümler hariç
3. Alıntılar dâhil
4. Benzerlik oranı %1 ve üzeri ise dâhil

İntihal tespit programının üretmiş olduğu rapora göre ilgili tezin benzerlik oranı

Tez savunma sınavından önce
taranan sayfa sayısı (60)

% 17

Tez Savunma Sınavından sonra
taranan sayfa sayısı (61)

% 16

değerlerine sahip olup Enstitümüzce uygulanan kabul edilebilir üst sınır %25'dir.

Kontrol Personeli Celal YILMAZ Bilgisayar İşletmeni	Tez, veri tabanına saklanmıştır. ☐ Saklanmamıştır. ☐	27/07/2022
Sınav Jüri Üyesi (Unvanı, Adı ve Soyadı)	<u>Düşünce:</u>	İmza

AÇIKLAMA

1. Form öğrenci tarafından bilgisayar ortamında doldurulur ve üst yazı ekinde savunma sınavı jüri üyelerine gönderilir.
2. Her bir jüri üyesi bu raporu dikkate alarak Tez Bireysel Değerlendirme Formu'nda ve bu formda ilgili alanları doldurmaktadır.

Fırat Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
23119 - Elazığ / TÜRKİYE

<http://ebe.firat.edu.tr/>

Telefon : +90 424 237 0086
Fax: +90 424 237 0087
e-posta: egtbilens@firat.edu.tr

ÖZ GEÇMİŞ

renimini

burada tamamladı. 2013 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2014 yılında Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesinde bulunan Mehmet Akif Ersoy Ortaokuluna Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak atandı. 2016-2018 yılları arasında aynı ilçede bulunan Sultan Abdülhamit Han Ortaokulunda idarecilik görevinde bulundu. 2018 yılında Bingöl'ün Solhan ilçesinde bulunan Yeşilova İmam Hatip Ortaokulunda Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak görev yaptı. 2019 yılında hala görev yapmakta olduğu Bingöl Şehit Mustafa Gündoğdu Ortaokuluna müdür yardımcısı olarak ataması yapılan KOÇAR Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Doç. Dr. Birol BULUT danışmanlığında başladığı yüksek lisans öğrenimini sürdürmektedir.